

Spordiseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga muudetakse spordiseadust ja tulumaksuseadust. Muudatusega:

- tõstetakse vabatahtliku spordikohtuniku hüvitise piirmäära. Muudatuse kohaselt vabatahtliku spordikohtuniku hüvitise määr ühes päevas suureneb kuni 45 euroni (senise kuni 20 euro asemel), et katta spordikohtunikuks olemise hädavajalikud kulud. Vabatahtliku spordikohtuniku tegevusega seotud kulusid võib isikule hüvitada kalendriaastas kokku kuni 2340 euro ulatuses;
- täiendatakse dopinguvastaste reeglite järgimise sätet, mis reguleerib edaspidi ka muude spordieetika reeglite järgimise kohustust. Samuti täpsustatakse isikute ringi, kes neid reegleid järgima peavad ning luuakse regulatsioon reeglite rikkumise korral toetuste tagasinõudmiseks. Muudatuste laiem eesmärk on tegutseda spordiideaalide, ausa konkurentsi ja spordi puhtuse nimel;
- ajakohastatakse ja korrastatakse spordiürituste korraldamise regulatsiooni. Eelnõuga loobutakse loa taotlemise nõudest teatud spordiürituste osas, millega ei ole praktikas probleeme, kuid mille korraldamiseks praegu luba vaja on. Lisaks eeltoodule on eesmärk määratleda seaduse tasandil kõrgendatud turvanõuetega üritused, mille puhul on ürituse korraldajal kohustus luba taotleda kohaliku omavalitsuse üksuselt. Eesmärk on tagada spordivõistlustest osasaavatele isikutele julgeolek, turvalisus ja kvaliteetne teenindus ning korraldajatele võimalikult lihtne loa taotlemise protsess;
- võimaldatakse spordiorganisatsioonile laste ja noorte treeningu eest makstavale tasule tulumaksutagastust (puudutab kuni 18-aastaseid spordiharrastajaid). Muudatusega soovitakse saavutada olukord, kus kõik spordihuvitegevusega tegelevad lapsed ja nende vanemad on võrdselt koheldud. St lisaks spordikoolide õppemaksudele saab koolituskuludena maksustamisperioodil tulust maha arvestada ka spordi andmekogusse kantud ja noorte harrastajatega spordiorganisatsioonide kuutasu, kursusetasu, õppemaksu vms. Antud muudatus aitab kaasata rohkem lapsi liikumisharrastusega tegelema, et saavutada seeläbi riiklikult seatud eesmärgid rahvatervise seisukohast;
- täpsustatakse muid lahendamist vajavaid üksikküsimusi, et tagada mõistlikum ja selgem regulatsioon. Muudatuse kohaselt ei pea igal toetust taotleval spordiorganisatsioonil olema arengukava. See muudab menetluse paindlikumaks ja kiiremaks. Lisaks kaotatakse sportlasestipendiumi maksmise eelduseks olev avaliku konkursi läbiviimise nõue ja asendatakse see Eesti Olümpiakomitee või Eesti Paralümpiakomitee või nende liikmeskonda kuuluvate spordiorganisatsioonide otsusega.

Eelnõu jõustub seadusena 2025. aasta 1. jaanuaril, välja arvatud § 1 punktid 12-18, mis jõustuvad 2025. aasta 1. aprillil.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Kultuuriministeeriumi spordi asekanstler Tarvi Pürn (tarvi.purn@kul.ee, 628 2206), spordiosakonna juhataja Margus Klaan (margus.klaan@kul.ee, 628 2328), spordiosakonna nõunikud Jarko Koort (jarko.koort@kul.ee, 628 2239) ja Kaarel

Nestor (kaarel.nestor@kul.ee, 628 2260) ning õigus- ja haldusosakonna õigusnõunik Siiri Pelisaar (siiri.pelisaar@kul.ee, 628 2225).

Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetatud Kultuuriministeeriumi personali- ja õigusosakonna sekretär-keeletoimetaja Anni Viirmets (teenistusest lahkunud).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamise ega muu menetluses oleva eelnõuga.

Spordiseaduse kavandatavad muudatused aitavad kaasa Riigikogus 18.02.2015 heakskiidetud „Spordipoliitika põhialused aastani 2030“ elluviimisele.

Seadusemuudatus aitab kaasa strateegiadokumendi „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“ punktis 5 toodud eesmärgi, mille kohaselt valdav osa elanikest liigub ja spordib, täitmisele. Lisaks aitab tagada sama dokumendi punkti 7.7 täitmise, mille kohaselt võideldakse spordiideaalide, ausa konkurentsi ja spordi puhtuse ning turvalisuse ja ohutu keskkonna nimel kompromissitult dopingu kasutamise, sporditulemustega manipuleerimise ja pealtvaatajate vägivaldse käitumise vastu, täites vastavaid rahvusvahelisi kokkuleppeid, täiendades riigisisest õiguslikku regulatsiooni ning edendades koostööd riigi sees ja riikide vahel. Lisaks sätestab punkt 7.8 eesmärgi, et lastele ja noortele tagatakse sportimiseks eakohased ja turvalised olud.

Samuti seab strateegiadokument „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“ eesmärgi, et riik ja spordiorganisatsioonid väärtustavad ja soodustavad kõigi vanuserühmadega tegelemist, vabatahtlike kaasamist ning treenerite ja teiste spordispetsialistide kompetentsuse tõstmist. Lisaks rõhutatakse, et spordikultuuris on oluline roll vabatahtlikul tegevusel. Vabatahtlike paremaks kaasamiseks luuakse nende koolitamise, motiveerimise ja tunnustamise süsteem. Vabatahtlike kaasamise süsteem on loodud, kuid seda on vaja uuendada.

Strateegiadokumendi „Eesti 2035“ üks peamine strateegiline siht on „Arukas, tegus ja tervist hoidev inimene“. Sihi saavutamist jälgitakse mõõdikutega, millest üks on „tööhõive kultuurielus, spordis ja vabatahtlikus töös osalemine“.

Eelnõuga muudetakse:

- spordiseaduse redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 01.03.2023, 25
- tulumaksuseaduse redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 02.05.2024, 14.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthälteenamus.

2. Seaduse eesmärk

Selles peatükis on seaduse eesmärki kirjeldatud reguleeritavate suuremate teemade kaupa.

2.1. Vabatahtliku spordikohtuniku hüvitise piirmäära tõstmine

Muudatuste kavandamisel on seatud eesmärgiks saavutada olukord, kus vabatahtliku spordikohtuniku hüvitise määr ühes päevas suureneb kuni 45 euron (senise kuni 20 euro asemel), et katta spordikohtunikuks olemise hädavajalikud kulud. Vabatahtliku spordikohtuniku tegevusega seotud kulusid võib isikule hüvitada kalendriaastas kokku kuni

2340 euro ulatuses (keskmiselt kord nädalas kohtunikuna tegutsemise päeva eest, arvestusega, et aastas on 52 nädalat). Hüvitise piirmäära tõstmine ei eelda täiendavaid vahendeid riigieelarvest.

Suurenenud vabatahtliku kohtuniku hüvitis motiveerib inimesi senisest enam vabatahtlikkuse alusel spordivõistluste korraldajaid abistama. Muudatus peaks tagama spordiorganisatsioonidele spordiala arenguks vajaliku spordikohtunike järelkasvu, sest kohtunikuks olemise kulude hüvitamisega kasvab ka inimeste huvi sellena võistlustel tegutseda. Teadmine, et vabatahtlike kulud võidakse eelneval kokkuleppel hüvitada kuni 45 euro ulatuses ühe võistluspäeva kohta, tõstab spordikohtunike motivatsiooni ennast enne võistlushooaega ja selle jooksul koolitada ja füüsiliselt arendada, mis omakorda aitab korraldada kvaliteetsemaid spordivõistlusi.

Senise piirmäära kuni 45 euronii tõstmine tagab, et kaetud saavad alates 2018. aastast oluliselt suurenenud hädavalikud kulud, mis kaasnevad spordikohtunikuks olemisega, ja et summat ei peaks lähima viie aasta jooksul elukalliduse tõusu põhjal uuesti muutma. Kuna nii kulutused spordialadel kui ka spordiorganisatsioonide rahalised vahendid hüvitise maksmiseks on spordiorganisatsioonide lõikes erinevad ning hüvitise maksmisel on tegemist spordiorganisatsiooni kuluga, on vähetõenäoline, et maksmata hakatakse maksimaalset piirmäära. Samas on põhjendatud vajaduse korral võimalik seda teha.

2.2. Dopinguvastaste reeglite täpsustamine ja toetuste tagasinõudmine

Muudatuste laiem eesmärk on tegutseda spordiideaalide, ausa konkurentsi ja spordi puhtuse nimel. Spordiseaduse muudatusega soovitakse täpsustada §-i 11 (dopinguvastaste reeglite järgimine), kohustades lisaks sportlastele ja treeneritele järgima dopinguvastaseid reegleid ka sportlaste taustapersonali, spordikohtunikke, spordiorganisatsiooni või spordikooli töötajaid või juhtorgani liikmeid, ja uuendusena teisi spordieetika, näiteks kokkuleppemängude või väärkohtlemise vastaseid reegleid. Eelnimetatud reeglid kohalduvad ka spordiorganisatsioonidele ja spordikoolidele.

Dopingu-, kokkuleppemängude-, väärkohtlemise vastaste ja teiste spordieetika reeglite rikkumise eest karistada saanud sportlastele, treeneritele ja teistele taustapersonali liikmetele ei maksta muudatuse kohaselt sporditoetusi karistuse kandmise perioodil. Toetuse andjale antakse võimalus väljamakstud toetusi alates muudatuse jõustumisest toimepandud rikkumiste eest tagasi nõuda.

Riiklikud toetused on näiteks riigi spordistipendium ja spordipreemia, Eesti Olümpiakomitee (edaspidi *EOK*) eraldatavad saavutusspordi toetused ja medalivõitjate preemiad, olümpiavõitja riiklik toetus, treeneri tööjõukulu toetus, sportlase stipendium ning sportlasetoetus.

2.3. Spordiürituste korraldamise nõuete ajakohastamine

Eesmärk on ajakohastada ja korrastada spordiürituste korraldamise regulatsiooni (loobuda loa taotlemise nõudest teatud spordiüritustele, mille korraldamisel ja läbiviimisel ei ole praktikas probleeme tekkinud). Samas on ettepanek loakohustuse alla viia mootorisportiüritused, kus on praktikas turvalisusega probleeme olnud ja kus riskid on suuremad. Lisaks eeltoodule on eesmärk määratleda seaduse tasandil kõrgendatud turvanõuetega üritused, mille puhul on

kohustus luba taotleda kohaliku omavalitsuse üksuselt (edaspidi ka *KOV*). Muudatuse eesmärk on tagada spordivõistlustest osasaavatele isikutele julgeolek, turvalisus ja kvaliteetne teenindus.

2.4. Spordiorganisatsioonile laste ja noorte treeningu eest makstavale tasule tulumaksutagastuse võimaldamine

Tulumaksuseaduse muudatusega soovitakse saavutada olukord, kus:

- 1) kõik spordihuvitegevusega tegelevad lapsed ja nende vanemad on võrdselt koheldud. St lisaks spordikoolide õppemaksudele saab koolituskuludena maksustamisperioodil tulust maha arvestada ka spordi andmekogusse kantud ja noorte harrastajatega spordiorganisatsioonide kuutasu, kursusetasu, õppemaksu vms;
- 2) spordiorganisatsioonid ei asuta enam seepärast spordikooli, et saada konkurentsieelist, pakkudes lapsevanematele koolituskulude tagasisaamise võimalust. Seeläbi väheneb ebavajalik menetluskulu Haridus- ja Teadusministeeriumis, et hinnata ja tagasisidestada loodavate spordikoolide õppekavasid;
- 3) spordihuvitegevus on riiklikult soodustatud, et kaasata rohkem lapsi liikumisharrastusega tegelema, et saavutada seeläbi riiklikult seatud eesmärgid rahvatervise seisukohast.

2.5. Muud lahendamist vajavad üksikküsimused

- Muudatuse kohaselt ei pea igal toetust taotleval spordiorganisatsioonil arengukava olema. See muudab menetluse paindlikumaks ja kiiremaks. Väiksemate spordiorganisatsioonide jaoks oli arengukava nõue ebaproportsionaalne.
- Kõrvaldatakse ebavõrdsus ja luuakse Eesti Paralümpiakomiteele EOK-ga samaväärne võimalus sportlasi toetada.
- Seaduses sätestatakse volitusnorm kultuuriministrile tiitlivõistlustel edukalt osalenud sportlaste ja treenerite premeerimise tingimuste kehtestamiseks. Samuti antakse kultuuriministrile võimalus sõlmida haldusülesande täitmiseks haldusleping rahvusliku olümpiakomiteega.
- Sportlasestipendiumi maksmise eelduseks olev avaliku konkursi läbiviimise nõue kaotatakse. Muudatusega antakse sportlasestipendiumi määramise õigus EOK või Eesti Paralümpiakomiteele või nende liikmeks olevatele organisatsioonidele, kes on kantud spordi andmekogusse.

Eelnõu ettevalmistamise eelnes **väljatöötamiskavatsuse** (edaspidi *VTK*) koostamine ja kooskõlastamine. VTK esitati kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks eelnõude infosüsteemi kaudu 12.05.2023¹. VTK kohta laekunud tagasiside kohta on teave esitatud seletuskirja 10. peatükis.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kolmest paragrahvist.

Eelnõu §-ga 1 muudetakse **spordiseadust**. Säte koosneb 18 punktist.

Eelnõu § 1 punktiga 1 täiendatakse spordiseaduse § 1 lõiget 1 pärast sõna „dopinguvastaste“ sõnadega „ja spordieetika“. Muudatus on seotud eelnõu § 1 punktis 8 toodud muudatusega,

¹ VTK on kättesaadav eelnõude infosüsteemis: <https://eelvoud.valitsus.ee/main#CTcfTFbf>

mille kohaselt peavad asjassepuutuvad isikud järgima lisaks dopinguvastastele reeglitele ka muid spordieetika reegleid. Lisaks eeltoodule täiendatakse nii § 1 lõiget 1 kui 3. peatüki pealkirja (**eelnõu § 1 punkt 12**) sõnadega „ja pidamise“, st seadus reguleerib spordiürituse korraldamise ja pidamise nõudeid. Muudatusega on spordiseadus kooskõlas ka korrakaitseaduse § 59 lõikega 2, mille kohaselt spordiürituse korraldamise ja pidamise nõuded sätestab spordiseadus. Korraldamise all mõistetakse ettevalmistavaid nõudeid, pidamise all nõudeid, mida tuleb täita ürituse korraldamise ajal. Pidamise nõuded on kaetud spordiseaduse §-ga 23 ehk korraldaja kohustuste normiga ja ei eelda muid muudatusi spordiseaduses.

Eelnõu § 1 punktiga 2 täiendatakse spordiseaduses toodud spordiorganisatsioonide mõistete loetelu mõistega „rahvuslik paralümpiaakomitee“. See on avalikes huvides ja heategevuslikel eesmärkidel tegutsev üleriigiline puudega inimeste spordiorganisatsioon, mis ühendab puudega inimeste spordi ja liikumisharrastusega tegelevaid ühendusi. Mõiste defineerimise vajadus tuleneb asjaolust, et rahvuslikule paralümpiaakomiteele on spordiseaduses edaspidi viidatud (vt ka eelnõu § 1 p 7 selgitust), kuid see organisatsioon on erinevalt rahvuslikust olümpiaakomiteest mõistena määratlemata.

Spordiseaduse § 6¹ lõige 6 sätestab spordi andmekogus isikuandmetena kogutavate andmete loetelu. Spordi andmekogul on spordiehitiste alamandmekogu, mille ülesanne on hallata ülevaadet, koguda, süstematiseerida ja avaldada teavet avalikkusele suunatud spordiobjektide, nende spordialase teeninduse, sportimispaikade tehniliste andmete ja nendega seonduvate spordialade ja distsipliinide kohta. Spordiobjekti kohta kantakse registrisse ka spordiobjekti foto². **Eelnõu § 1 punktiga 3** täiendatakse spordi andmekogus töödeldavate isikuandmete loetelu spordiobjekti kohta lisatava foto autori ja litsentsiandja andmetega. Andmekogu pidaja sõlmib fotode omanikuga litsentsilepingu. Selleks, et andmekogu pidajal oleks õigus füüsilisest isikust foto autori ja litsentsiandja isikuandmeid registrisse kanda (töödelda), on vajalik spordiseadust muuta, sest töödeldavate isikuandmete loetelu peab olema seaduse tasandil. Vaatamata sellele, et isikuandmete töötlemise alus on litsentsilepingu täitmine, tuleb seaduses luua õiguslik alus nende isikuandmete kandmiseks spordi andmekogusse.

Eelnõu § 1 punktiga 4 muudetakse riigieelarvest spordi finantseerimise sätet (§ 9).

Uue § 9 lõike 1 kohaselt makstakse sporditoetust spordiorganisatsioonile, kes on kantud spordi andmekogusse ja kes on enda kohta eelmisel kalendriaastal spordi andmekogusse kantud andmed vastutava töötleja määratud tähtpäevaks ajakohastanud, ning spordivaldkonnas tegutsevale juriidilisele isikule, kes aitab kaasa riigi strateegiliste eesmärkide saavutamisele spordivaldkonnas.

Kehtiva spordiseaduse § 9 lõike 1 kohaselt makstakse sporditoetust spordiorganisatsioonile, kellel on arengukava, kes on kantud spordi andmekogusse ja kes on enda kohta eelmisel kalendriaastal spordi andmekogusse kantud andmed vastutava töötleja määratud tähtpäevaks ajakohastanud. Arengukava nõue kehtestati spordiseaduse vastuvõtmisel 2005. aastal. Sellel ajal eraldati kultuuriministri määruse alusel toetust üksikutele spordiorganisatsioonidele. Viimase kümne aasta jooksul on riigieelarvest eraldatavate toetuste maht, toetuste saajate arv ning toetuste liigid oluliselt muutunud ja kasvanud. Lisandunud on mitmeid taotlusvoore,

² Vt näiteks https://www.spordiregister.ee/et/ehitis/3854/abjapaluoja_rulapark_ja_tanavakorvpalliplats

näiteks rahvusvaheliste spordivõistluste korraldamise või treenerite tööjõukulu toetuse taotlusvoor. Seega toetuste liikide lõikes on vaja eri lähenemist, sest asjakohane ei ole kõikidelt spordiklubidelt arengukava nõuda. Küll on see vajalik aga tegevustoetust taotlevate organisatsioonide puhul. Toetuste liigid, mille puhul arengukava nõutakse, täpsustatakse kultuuriministri määrusega.

Spordiseaduse § 9 lõikes 1 täpsustatakse, et toetust võib eraldada spordivaldkonnas tegutsevale juriidilisele isikule, kes aitab kaasa riigi strateegiliste spordivaldkonna eesmärkide saavutamisele. On tekkinud olukord, kus selleks on loodud juriidilisi isikuid, kes spordiseaduse mõistes ei ole spordiorganisatsioonid, aga iga päev spordivaldkonnas tegutsevad. Sellised organisatsioonid on näiteks EOK asutatud Eesti Antidopingu ja Spordieetika Sihtasutus ning SA Liikumisharrastuse kompetentsikeskus. Selleks, et Kultuuriministeeriumil oleks seaduslik alus ka nende, aga teistegi organisatsioonide tegevust toetada, on vaja spordiseaduse § 9 lõike 1 sõnastust muuta.

Uue § 9 lõike 2 kohaselt võib sportlasele ja tema treenerile määrata preemia rahvusvahelisel tiitlivõistlusel medali võitmise eest.

Uue § 9 lõike 3 kohaselt otsustab sporditoetuse määramise spordiorganisatsioonile ja spordivaldkonnas tegutsevale juriidilisele isikule, kes aitab kaasa riigi strateegiliste eesmärkide saavutamisele spordivaldkonnas ning preemia määramise tiitlivõistlusel medali võitnud sportlasele ja tema treenerile valdkonna eest vastutav minister.

Uue § 9 lõike 4 kohaselt võib valdkonna eest vastutav minister halduslepingu alusel volitada rahvuslikku olümpiakomiteed määrama sporditoetust spordialaliidule või preemiat tiitlivõistlusel medali võitnud sportlasele ja tema treenerile. Halduslepingu sõlmimisel teeb halduslepingu täitmise üle haldusjärelevalvet Kultuuriministeerium.

EOK premeerib rahvusvahelistel tiitlivõistlustel edukalt esinenud sportlasi ja nende treenereid alates 01.04.2014. Medalivõitjate premeerimise põhimõtted on kehtestanud praegu EOK täitevkomitee. Kultuuriministeerium soovib tuua premeerimise tingimused spordiseaduse alusel antava kultuuriministri määruse tasandile ja täpsustada, et kultuuriminister võib volitada halduslepingu alusel EOK-d seda haldusülesannet täitma. Seega tuleb seaduse alusel kehtestatavas määruses täpsustada premeerimise tingimusi ja sätestada seaduses korrektne volitusnorm halduslepinguga antud ülesande täitmiseks rahvuslikule olümpiakomiteele. Premeeritakse peamiselt olümpiaalade täiskasvanute ja juunioride tiitlivõistlustel medali võitnud sportlasi ja nende treenereid. Mitteolümpiaaladel medali võitnud sportlasi ja treenereid premeeritakse vahendite olemasolul. Kuna EOK eraldab praegu halduslepingu alusel spordialaliitudele toetusi (sh saavutusspordi edendamise toetusi), on neile ka medalivõitjate premeerimise ülesande delegeerimine asjakohane.

Uue § 9 lõige 5 sätestab, et kui lõikes 4 nimetatud haldusleping lõpetatakse ühepoolset või esineb muu põhjus, mis takistab haldusülesande täitjal selle täitmist jätkata, korraldab edasise täitmise Kultuuriministeerium.

Uue § 9 lõike 6 kohaselt kehtestab riigieelarvest Kultuuriministeeriumile spordi toetamiseks eraldatud vahenditest antavate sporditoetuste liigid ning sporditoetuse taotlemise, taotleja hindamise, sporditoetuse määramise ja määramisest keeldumise tingimused ja korra, samuti

sportlasele ja tema treenerile rahvusvahelisel tiitlivõistlusel medali võitmise eest preemia määramise tingimused ja korra valdkonna eest vastutav minister määrusega.

Eelnõu § 1 punktidega 5 ja 6 muudetakse spordiseaduse §-s 9² kehtestatud vabatahtliku spordikohtuniku tegevusega seotud kulude hüvitamise piirmäärasid.

Kehtiva spordiseaduse § 9² kohaselt on spordi andmekogusse kantud spordiorganisatsioonil ja spordikooli pidajal õigus maksta spordialaliidu, maakonna spordiliidu või piirkondlikul põhimõttel tegutseva spordiühenduse veebilehel avalikustatud võistluskalendris kajastatud võistlusel vabatahtliku spordikohtuniku tegevusega seotud kulude hüvitamiseks kuludokumente nõudmata **kuni 20 eurot** spordikohtunikuna tegutsemise päeva eest. Tegemist on spordiorganisatsioonile või -koolile antud võimaluse, mitte kohustusega ning hüvitist makstakse sellises lubatud piirmäära ulatuses, mida spordiorganisatsioonil on võimalik oma majanduslikust seisust lähtudes maksta.

Vabatahtliku spordikohtuniku tegevusega seotud kulusid võib isikule hüvitada üks või mitu spordiorganisatsiooni või spordikooli pidajat kokku kuni **1040 eurot kalendriaastas**.

Kuluhüvitise saamiseks peab spordialaliit olema isiku atesteerinud või isik olema alla 20-aastane ega tohi samal võistlusel spordikohtunikuna tegutsemise eest töötasu või võlaõigusliku lepingu alusel makstavat tasu saada.

Spordivõistlustel vabatahtliku spordikohtunikuna osalemine nõuab teatud kulutusi. Isik peab tasuma koolitustel ja seminaridel osalemise, kohtunikulitsentsi saamise ning vormirietuse, sobivate jalanõude ja töövahendite soetamise kulu.

Vabatahtliku spordikohtuniku tegevusega seotud kulude hüvitamine ilma kuludokumente nõudmata rakendus 01.01.2018. Alates 2018. aastast on tarbijahinnaindeks tõusnud **42%** (2024. aasta jaanuari seisuga). Probleem on, et praegu kehtivad piirmäärad ei kata enam spordikohtunikuna tegutsemise hädavajalikke kulusid (nt litsentsi taotlemine, koolitused, transport võistlustele, kohtuniku varustus). Spordiorganisatsioonidel on aina raskem leida inimesi, kes oleks nõus neid võistluste korraldamisel abistama, sest kohtunikud peavad vabatahtlikule tegevusele liiga palju oma vahenditega panustama. Seetõttu kannatab võistluste korraldamise kvaliteet.

Spordiseaduse § 9² muudetakse selliselt, et kuludokumente nõudmata võib vabatahtliku spordikohtuniku tegevusega seotud kulude hüvitamiseks maksta päevas senise kuni 20 euro asemel kuni 45 eurot.

Vabatahtliku spordikohtuniku tegevusega seotud kulusid võib isikule hüvitada kokku kuni 52 päeva eest kalendriaastas, kui spordikohtunikuna tegutsetakse, ehk keskmiselt ühe korra eest nädalas. Senise 1040 euro asemel oleks uus aastane piirmäär 2340 eurot. Hüvitise piirmäära tõstmine ei eelda täiendavaid vahendeid riigieelarvest.

Suurenenud vabatahtliku kohtuniku hüvitis motiveerib inimesi senisest enam vabatahtlikkuse alusel spordivõistluste korraldajaid abistama. Muudatus peaks tagama spordiorganisatsioonidele spordiala arenguks vajaliku spordikohtunike järelkasvu, sest kohtunikuks olemise kulude hüvitamisega kasvab ka inimeste huvi võistlustel kohtunikuna tegutseda. Teadmine, et vabatahtlike kulud võidakse eelneval kokkuleppel hüvitada kuni

45 euro ulatuses ühe võistluspäeva kohta, tõstab spordikohtunike motivatsiooni ennast enne võistlushooaega ja selle jooksul koolitada ja füüsiliselt arendada, mis omakorda aitab korraldada kvaliteetsemaid spordivõistlusi.

Senise piirmäära kuni 45 euronit tõstmine tagab, et kaetud saavad alates 2018. aastast oluliselt suurenenud hädavalikud kulud, mis kaasnevad spordikohtunikuks olemisega, ja et summat ei peaks lähima viie aasta jooksul elukalliduse tõusu põhjal uuesti muutma. Kuna nii kulutused spordialadel kui ka spordiorganisatsioonide rahalised vahendid hüvitise maksmiseks on spordiorganisatsioonide lõikes erinevad ning hüvitise maksmisel on tegemist spordiorganisatsiooni kuluga, on vähetõenäoline, et maksmata hakatakse maksimaalset piirmäära. Samas on põhjendatud vajaduse korral võimalik seda teha.

Eelnõu § 1 punktiga 7 muudetakse spordiseaduse § 10¹ lõiget 2. Alates 2020. aastast on spordiorganisatsioonidel ja spordiklubidel olnud õigus määrata ja maksta sportlastele sportlasestipendiumi. Sportlasestipendiumi määramise ja maksmise tingimused on sätestatud spordiseaduse §-s 10¹. Neli aastat on näidanud, et sportlasestipendiumi sellisel kujul sätestamine on end õigustanud ja loonud spordi andmekogusse kantud spordiorganisatsioonidele ja spordikoolidele arusaadava, jälgitava ja vähese aja- ning töömahuga sportlasestipendiumi maksmise regulatsiooni. Kehtiva seaduse kohaselt määratakse sportlasestipendium avaliku konkursi korras, mille kohta on avaldatud teade üleriigilise levikuga päevalehes, kohalikus ajalehes, sportlasestipendiumi maksja veebilehel või valdkondlikku teavet sisaldaval veebilehel. Selleks, et muuta sportlasestipendiumi määramise protsessi spordivaldkonnale veelgi efektiivsemaks ning vähendada veelgi nii spordivaldkonna organisatsioonide kui ka EMTA töökoormust, nähakse eelnõuga ette avaliku konkursi väljakuulutamise nõude kaotamine. Sportlasestipendiumi makstakse spordi andmekogusse kantud rahvusliku olümpiakomitee või rahvusliku paralümpiakomitee või nende liikmeks oleva spordialaliidu, maakonna spordiliidu või spordiühenduse või nende liikmeks oleva spordiorganisatsiooni või spordikooli juhtorgani otsuse alusel. Otsusest teavitatakse sportlasestipendiumi maksja või valdkondlikku teavet sisaldaval veebilehel.

Seega, sportlasestipendiumi määramise õigus seotakse rahvusliku olümpiakomitee või paralümpiakomitee või nende katusorganisatsioonide liikmeks olemise ehk võrgustikku kuulumisega. Enam kui 35 aastaga välja arenenud spordiorganisatsioonide võrgustik, selle vertikaalne liikmelisus ja horisontaalne koostöö on olnud edukas ning annab kindlust, et spordiorganisatsioonid selles ühendavas võrgustikus on teadlikud, huvitatud ja pädevad otsustama stipendiumite andmise ilma avaliku konkursikutseta, kus osalemine võib olla juhuslik. Sport ja spordi aluseks olev avatud konkurentsivõistlemine, samuti kui iga isiku pühendumine ning areng on mõõdetavad ja märgatavad. Iga spordiorganisatsioon on õppinud aru saama, keda oma põhikirjalistel eesmärkidel on otstarbekas motiveerida ning toetada.

Selle õiguse andmine rahvusliku olümpiakomitee või paralümpiakomitee liikmewõrgustikku kuuluvale organisatsioonile peab tagama valdkondliku ühishuvi, suurema kindlustunde ja parema valdkondliku järelevalve ning välistama võimalikud eksimused avalike konkursside korraldamisel.

Liikmewõrgustiku nõude rakendamist toetab ka senine praktika. 2023. a (spordi andmekogu andmete põhjal) maksid sportlasestipendiume 90 organisatsiooni (33 spordiala), neist üks Eesti Olümpiakomitee, 16 spordialaliitu, 1 maakonna spordiliit, 3 spordiühendust ja 69 spordiklubi. Ainult 3 spordiklubi väljapool rahvusliku olümpiakomitee liikmewõrgustikku. 2024. a on senini

sportlasestipendiume plaaninud maksta 76 organisatsiooni (28 spordiala), neist 11 spordialaliitu, 2 spordiühendust ja 63 spordiklubi. Ainult 3 spordiklubi väljapool rahvusliku olümpiakomitee liikmevõrgustikku.

Kehtima jääb nõue, et sportlasestipendiumi maksja on kantud spordi andmekogusse ja see tuuakse õigusselguse huvides antud lõikes välja. Kehtima jäävad ka kõik teised §-s 10¹ sätestatud nõuded.

Eelnõu § 1 punktiga 8 muudetakse spordiseaduse §-s 10⁶ toodud sportlasetoetuse maksmise regulatsiooni.

Kehtiva spordiseaduse § 10⁶ lõige 3 sätestab, et kui lepingu sõlminud spordiorganisatsioon või spordikool maksab lepingu kehtivuse ajal sportlasele sportlasetoetust alla spordiseaduse § 10⁶ lõikes 1 nimetatud kalendrikuu piirmäära, on kohaliku omavalitsuse üksusel, spordialaliidul või rahvuslikul olümpiakomiteel õigus maksta sportlasele lepingu kehtivuse ajal sportlasetoetust kuni § 10⁶ lõikes 1 nimetatud kalendrikuu piirmäära täitumiseni, arvestades sama paragrahvi lõikes 2 sätestatud (arvestada tuleb piirmääraga ehk 24-kordse kuu töötasu alammääraga). Sellest loetelust on ekslikult välja jäänud rahvuslik paralümpiakomitee (Eesti Paralümpiakomitee), mistõttu ei ole praegu Eesti Paralümpiakomiteel, kes on paraspordi katusorganisatsioon Eestis, võimalik täiendavalt sportlasetoetust lubatud piirmäärani maksta, kui sportlasega on mõni spordiorganisatsioon juba sportlasetoetuse lepingu sõlminud. Selleks, et Eesti Paralümpiakomitee toetus jõuaks sportlaseni, tuleb neil toetada spordiorganisatsiooni, kes on sõlminud sportlasega sportlaselepingu ning nimetatud spordiorganisatsioonil tuleb maksta toetust sportlasetoetusena. See on aeganõudev ja mahukas töö. Eesti Paralümpiakomitee on avalikes huvides ja heategevuslikel eesmärkidel tegutsev üleriigiline puudega inimeste spordiorganisatsioon, mis ühendab puudega inimeste spordi ja liikumisharrastusega tegelevaid ühendusi. Eesti Paralümpiakomitee eesmärk on arendada Eesti puudega inimeste sporti ja liikumisharrastust koostöös Eesti spordiorganisatsioonide võrgustikuga ning tagada puudega inimestele võimalus osaleda valdkonna rahvusvahelistel võistlustel. See tähendab, et Eesti Paralümpiakomitee ülesanne on muu hulgas ette valmistada ja toetada neid paraspordi tippsportlasi, kes osalevad rahvusvahelistel võistlustel, nagu Euroopa meistrivõistlused, maailmameistrivõistlused ja paralümpiamängud.

Kehtiva spordiseaduse § 11 lõike 1 kohaselt on sportlane ja treener kohustatud tundma ja järgima dopinguvastaseid reegleid, mis on sätestatud maailma dopinguvastases koodeksis ja mis on selle alusel vastu võetud.

Eelnõu § 1 punktiga 9 muudetakse senist dopinguvastaste reeglite järgmise sätet (§ 11), mis reguleerib edaspidi lisaks dopingureeglite järgimisele laiemalt ka spordieetika reeglite järgimist.

Uue § 11 lõike 1 kohaselt on sportlane, treener, sportlase tugiisik, spordikohtunik, spordiorganisatsiooni või spordikooli töötaja ja juhtorgani liige kohustatud tundma ja järgima dopinguvastaseid reegleid, mis on sätestatud maailma dopinguvastases koodeksis ja mis on selle alusel vastu võetud, samuti spordivõistluste tulemustega manipuleerimise ja väärkohtlemise vastaseid reegleid ning muid spordieetika reegleid, mis on sätestatud rahvusvahelise spordiorganisatsiooni, rahvusliku olümpiakomitee, rahvusliku paralümpiakomitee või spordialaliidu kehtestatud dokumentides. Eelnimetatud reeglid kohalduvad ka spordiorganisatsioonidele ja spordikoolidele.

Nende reeglite järgimise kohustuse sätestamine seaduses ning isikute ringi laiendamine lihtsustab reeglite rakendamist, sest sel juhul on tegemist seadusest tuleneva kohustusega ja reeglite rikkuja ei saa väita, et need ei ole tema suhtes kehtivad või siduvad.

Maailma dopinguvastane koodeks³ ja selle alusel vastu võetud Eesti dopinguvastased reeglid⁴ sätestavad dopinguvastaste reeglite tundma õppimise kohustuse lisaks sportlasele ja treenerile ka spordiorganisatsioonide töötajatele ja juhtorgani liikmetele ning sportlase tugiisikutele. Lisaks kehtivad mitmel spordialal, näiteks jalgpallis, kokkuleppemängude ja väärkohtlemise vastased reeglid, mis kohalduvad eeltoodud sihtrühma kõrval ka spordikohtunikele.

Samuti kohalduvad reeglid juriidilistele isikutele. Seega, ka spordiorganisatsioonidel ja -koolidel lasub seadusest tulenev kohustus reegleid tunda ja järgida. Näiteks on juriidilisel isikul kohustus teatud rikkumiste puhul algatada menetlus, nad ei tohi uurimist takistada jne.

Uue § 11 lõike 2 kohaselt kaotab sportlane, treener ja sportlase tugiisik lõikes 1 nimetatud reeglite rikkumisel dopinguvastase organisatsiooni, rahvusvahelise spordiorganisatsiooni, rahvusliku olümpiakomitee, rahvusliku paralümpiakomitee või spordialaliit määratud võistluskeelu või spordis osalemise keelu perioodiks õiguse spordiseaduse §-des 9, 9¹, 10, 10¹ ja 10⁵ nimetatud preemiatele, stipendiumidele ja toetustele. Selle muudatuse abil välditakse olukordi, kus isik, kellele on määratud spordis tegutsemise keeld, saab riigilt toetust spordis tegutsemiseks edasi.

Uue § 11 lõige 3 sätestab, et kui dopinguvastane organisatsioon, rahvusvaheline spordiorganisatsioon, rahvuslik olümpiakomitee, rahvuslik paralümpiakomitee või spordialaliit on määranud sportlasele, treenerile, sportlase tugiisikule, spordikohtunikule või spordiorganisatsiooni või spordikooli töötajale või juhtorgani liikmele karistuse sama paragrahvi lõikes 1 nimetatud reeglite rikkumise eest, on spordiseaduse §-des 9, 9¹, 10, 10¹ ja 10⁵ nimetatud preemia, stipendiumi või toetuse andjal on õigus nõuda pärast reeglite rikkumist määratud preemiad, stipendiumid ja toetused neilt tagasi.

Sellisel lähenemisel oleks suur ennetav mõju. Spordieetika reeglite rikkumine ei ole praegu Eestis levinud probleem, kuid isegi paar juhtumit aastas ohustab spordi ausust ning selle tagamiseks on vaja luua ennetav regulatsioon.

Maailma dopinguvastase koodeksi artikli 17 ning Eesti dopinguvastaste reeglite punkti 16 kohaselt võidakse sportlast või teist isikut teavitada toimunud antidopingu reegli rikkumise päevast kuni kümme aastat, mistõttu on võimalik, et dopingukaristus määratakse isikule kümme aasta tagasi antud positiivse dopinguproovi eest.

Arvestades, et spordieetika reeglite rikkumised tuvastatakse tihti ajalise viitega, peab olema õiguslik alus pärast reeglite rikkumist määratud preemiad, stipendiumid ja toetused sportlaselt, treenerilt, sportlase tugiisikult, spordikohtunikult, spordiorganisatsiooni või spordikooli töötajalt või juhtorgani liikmelt tagasi nõuda, sest kui spordieetika reeglite rikkumine oleks tuvastatud kohe nende toimepanemisel, ei oleks isikule spordialast preemiat, stipendiumi või toetust määratud.

³ Maailma dopinguvastane koodeks: <https://www.wada-ama.org/en/resources/world-anti-doping-program/world-anti-doping-code>

⁴ Eesti dopinguvastased reeglid 2021: <https://eadse.ee/wp-content/uploads/2021/12/EDR-2021.pdf>

Toome selle sätte selgitamiseks kolm näidet, mis näitlikustavad olukorda, kus kavandatav seadusmuudatus on kehtinud juba kümme aastat.

Esiteks, sportlasele määratakse veebruaris riiklik spordi aastapreemia eelmise aasta sportlike tulemuste eest. Sportlasele tehakse dopingutest 8. märtsil. 15. märtsil määrab Kultuuriministeerium samale sportlasele riikliku spordistipendiumi. 2. aprillil määrab spordialaliit sportlasele sportlasestipendiumi. 8. aprillil selgub, et sportlase 8. märtsil antud dopingutest on osutunud positiivseks, mille järel nõuab sportlane ka B-proovi avamist. 15. aprillil kantakse sportlasele riikliku spordistipendiumi toetus üle. 20. aprillil selgub, et sportlase B-proov on samuti positiivne ning 27. aprillil määrab Eesti dopinguvastane distsiplinaarkolleegium sportlasele nelja-aastase võistluskeelu. Seejärel tekib nii Kultuuriministeeriumil kui ka spordialaliidul õigus nii riiklik spordistipendium kui ka sportlasestipendium tagasi küsida, kuid kuna riiklik spordi aastapreemia määrati sportlasele enne positiivse testi andmist, siis riiklikku spordi aastapreemiat sportlaselt tagasi ei nõuta..

Teiseks, spordiklubi juhile, kes on olümpiavõitja ja saab juba kümme aastat olümpiavõitja riiklikku toetust, määratakse eluaegse töö eest riiklik spordipreemia. Lisaks tegutseb isik treenerina ning talle on makstud viimased 30 aastat treeneri tööjõukulu toetust. Paar kuud hiljem pöörduvad mitmed tema spordiala sportlased politsei poole teabega, mis viitab, et ta on oma treeneriametis korraldanud kokkuleppemänge. Pärast uurimist selgub, et spordiklubi juht on kokkuleppemänge korraldanud juba kaheksa aastat, millest viimased juhtumid olid kuni aasta enne riikliku spordi elutööpreemia määramist. Lisaks õiguskaitseorganite määratud karistusele otsustab ka spordialaliit määrata spordiklubi juhile eluaegse spordis tegutsemise keelu. Selle spordiala rahvusvahelisel alaliidul on kehtiv eetikakoodeks, mille punkte on spordiklubi juht rikkunud, ning sellest rahvusvahelisest eetikakoodeksist Eesti spordialaliit oma põhikirja kohaselt ka juhindub. Arvestades karistust ja tegude toimepanemise aega otsustab Vabariigi Valitsus kaalutlusõigust omades isikult riikliku spordipreemia tagasi nõuda. Sotsiaalkindlustusamet, kes on olümpiavõitja riikliku toetuse andja, küsib isikult tagasi viimase kaheksa aasta olümpiavõitja toetuse alatest esimesest tõendatud kokkuleppemängust. Lisaks kaalub Spordikoolituse ja -Teabe SA tema tööandjalt treeneri tööjõukulu toetuse viimase kaheksa aasta eest tagasi nõuda, arvestades võimalusega, et tööandja saab nõuda töötajalt kahju hüvitamist töölepingust tulenevate kohustuste rikkumisest.

Kolmandaks, treenerile, kelle tööjõukulude katmiseks on saadud riigilt treeneri tööjõukulu toetust, määravad ühe võistluse jooksul kohtunikud kaks tehnilist viga nendega vaidlemise eest. Spordiala ja võistluse võistlusmäärustik näeb ette, et sellisel juhul tekib selle spordialaliidu distsiplinaarkolleegiumil õigus määrata isikule kuni viiemänguline võistluskeeld. Distsiplinaarkolleegium otsustab treeneri varasemat keevalist käitumist arvestades rakendada maksimumkaristust ning määrab talle viiemängulise keelu. See karistus ei anna siiski Spordikoolituse ja -Teabe SA-le õigust nõuda tema tööandjalt tagasi treeneri tööjõukulu toetust, sest tegu ei olnud eetikareeglite, vaid võistlusmäärustiku rikkumisega.

Uue § 11 lõike 4 kohaselt on riiklikul dopinguvastasel organisatsioonil ja spordiorganisatsioonidel õigus dopinguvastaste toimingute tegemiseks ja rikkumiste menetlemiseks, spordivõistluste tulemustega manipuleerimise, väärkohtlemise ja teiste spordieetika reeglite rikkumiste menetlemiseks töödelda isikuandmeid. Riiklikul dopinguvastasel organisatsioonil, rahvuslikul olümpiakomiteel, rahvuslikul paralümpiakomiteel ja spordialaliidul on õigus dopinguvastaste toimingute tegemisel ja

rikkumise menetlemise või väärkohtlemise reeglite rikkumise menetlemise töödelda isiku terviseandmeid.

Kehtiva seaduse kohaselt on riiklikul dopinguvastasel organisatsioonil ja spordiorganisatsioonidel õigus töödelda isikuandmeid (sh isiku terviseandmeid) ainult dopinguvastaste toimingute tegemiseks ja rikkumiste menetlemiseks. Vastav regulatsioon viidi spordiseadusesse 2019. aastal isikuandmete kaitse üldmääruse rakendamisega seotud isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seadusega. Nimetatud seaduse seletuskirja⁵ kohaselt „.../ luuakse vastava muudatusega seaduslik alus, et riiklik dopinguvastane organisatsioon või spordiorganisatsioon saaks vajadusel töödelda isiku terviseandmeid. Pakutud sõnastus toob välja andmete kogumise eesmärgi, loob õigusselguse ning tagab jätkuva usalduse dopinguvastase organisatsiooni ja spordiorganisatsioonide vastu, kes teostavad dopinguvastaseid toiminguid.

2003. aastal toimunud ülemaailmsel spordidopingu konverentsil võeti ühehäälselt vastu maailma dopinguvastane koodeks (*The World Anti-Doping Code*), mida on riigiti tunnustatud nn Kopenhaageni deklaratsiooni alusel. Kultuuriminister allkirjastas Kopenhaageni deklaratsiooni 2003. aasta juunis. Maailma dopinguvastase koodeksi nõudeid kinnistab omakorda UNESCO Spordis dopingu kasutamise vastane rahvusvaheline konventsioon, mille Eesti kiitis heaks Vabariigi Valitsuse 5.07.2007. a korraldusega nr 335.

Riiklik dopinguvastane organisatsioon on maailma dopinguvastases koodeksist tulenev termin, mis tähendab juriidilist isikut, millele iga riik on omistanud peamise pädevuse ning pannud kohustuse kehtestada ja rakendada dopinguvastaseid reegleid, juhtida proovide võtmist, hallata testitulemusi ning arutada asju riiklikul tasandil. Eestis on vastavaks dopinguvastaseks organisatsiooniks sihtasutus Eesti Antidoping (*täpsustus: Sihtasutus Eesti Antidoping (EAD) tegutses perioodil 19. aprill 2007 kuni liitumiseni Eesti Antidoping ja Spordieetika Sihtasutusega 22. september 2021*).

Dopinguvastase tegevuse all mõeldakse maailma dopinguvastases koodeksis ja rahvusvahelistes standardites sätestatud toiminguid, mida teevad dopinguvastased organisatsioonid ja nende kolmandatest isikutest esindajad eesmärgiga teha kindlaks, kas dopinguvastaseid reegleid on rikutud, ning mis hõlmavad asukohateabe kogumist, testide tegemist, tulemuste haldamist, kontrollimist, kas sportlasepoolne keelatud aine või keelatud võtte kasutamine on toimunud rangelt õiguspärase ja dokumenteeritud ravi otstarbel, osalejate koolitamist nende õiguste ja kohustuste valdkonnas, dopinguvastase reegli rikkumiste uurimist ning õigusliku menetluse alustamist nende suhtes, kes on väidetavalt sellise rikkumise toime pannud.

Maailma dopinguvastase koodeksi artikli 14.6 kohaselt võivad dopinguvastased organisatsioonid koguda, säilitada, töödelda või avaldada sportlaste ja muude isikute isikuandmeid kooskõlas kehtivate õigusaktidega ning juhul, kui see on vajalik ja kohane koodeksi ja rahvusvaheliste standardite (sealhulgas eelkõige eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse rahvusvahelise standardi) alusel dopinguvastaste toimingute tegemiseks. Maailma dopinguvastase koodeksiga seotud eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse rahvusvaheline standard määratleb olulise põhimõtte, et dopinguvastased organisatsioonid

⁵ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/9d1420bb-b516-4ab1-b337-17b2c83eedb1/isikuandmete-kaitse-seaduse-rakendamise-seadus/>

peavad kaitsma töödeldavaid isikuandmeid piisavalt nii selleks, et täita õigusnorme, kui ka selleks, et tagada organiseeritud spordiga tegelevate isikute jätkuv usaldus dopinguvastaste organisatsioonide vastu.

Kultuuriministeerium leiab, et SA Eesti Antidoping ettepanek on põhjendatud ja spordiseaduse muudatusega loodav õiguslik alus isikuandmete töötlemiseks aitab tagada organiseeritud spordiga tegelevate isikute jätkuva usalduse dopinguvastaste organisatsioonide vastu ning loob õiguskindluse ka dopinguvastaseid toiminguid läbiviivatele organisatsioonidele.“

Selleks, et tagada õigusselgus ja spordieetika reeglite tõhus täitmine, on vaja **isikuandmete töötlemise** alust laiendada ka teiste spordieetika reeglite rikkumiste vastaste toimingute tegemiseks ja rikkumiste menetlemiseks. Nt võivad spordieetika reeglite rikkumiste vastaseid toiminguid teha ja rikkumisi menetleda nii Eesti dopinguvastane organisatsioon (Eesti Antidoping ja Spordieetika SA), kes põhikirja⁶ kohaselt tegeleb ka teiste spordieetika valdkonna rikkumiste ennetamisega, kui ka spordialaliidud.

Terviseandmete kui eriliigiliste isikuandmete töötlemine on hetkel samuti lubatud vaid dopinguvastaste toimingute tegemiseks ning õigus sellisel eesmärgil andmeid töödelda on nii riiklikul dopinguvastasel organisatsioonil kui ka spordiorganisatsioonidel. Eelnõuga muudetakse ka seda käsitlust, et tagada tõhusam, efektiivsem, aga ka minimaalsuse printsiibist lähtuv isikuandmete töötlemine. Esiteks on terviseandmeid lisaks dopinguvastaste toimingute ja rikkumiste menetlemiseks vajalik töödelda ka väärkohtlemise juhtumite menetlemiseks. Nt võib ohver väärkohtlemise uurimise raames spordialaliidule või Eesti Antidoping ja Spordieetika SA-le esitada epikriise väärkohtlemise tuvastamiseks. Spordialaliit või Eesti Antidoping ja Spordieetika SA menetleb vastavaid juhtumeid ning edastab neid otsustamiseks spordialaliidu distsiplinaarkomisjonile või Eesti Olümpiakomitee poolt loodavale Eesti spordikohtule. Dopinguvastaste toimingute tegemiseks ning rikkumiste menetlemiseks on terviseandmete töötlemise alus jätkuvalt oluline ja asjakohane. Nt kui sportlasel on teatud tüüpi haigus, milleks ta peab taotlema Eesti dopinguvastase organisatsiooni ravi eesmärgil lubatud erandi komisjoni luba dopingainet sisaldava ravimi kasutamiseks, siis tuleb selleks esitada komisjonile terviseandmeid sisaldavad epikriisid ja muud vajalikud dokumendid ravimi vajaduse tõendamiseks. Antud load laetakse rahvusvahelisse antidoping haldamise ja juhtimise andmebaasi, kus on rahvusvahelisel dopinguvastasel organisatsioonil ja rahvusvahelistel spordialaliitudel õigus tutvuda, kas luba kehtib ja on antud õiguspäraselt. Teiseks muudetakse eelnõuga minimaalse vajaliku töötlemise printsiibist lähtuvalt terviseandmeid töötlevate organisatsioonide ringi. Sättega kehtestatakse, et terviseandmeid võivad töödelda vaid riiklik dopinguvastane organisatsioon, rahvuslik olümpiakomitee, rahvuslik paralümpiakomitee ja spordialaliidud, teistel spordiorganisatsioonidel ja juriidilistel isikutel puudub vajadus terviseandmeid dopinguvastaste toimingute ja rikkumiste menetlemiseks ning väärkohtlemisjuhtumite menetlemiseks töödelda.

Isikuandmete kaitse üldmääruse art 9 lg 2 punkti g kohaselt võib isiku terviseandmeid töödelda, kui töötlemine on vajalik olulise avaliku huviga seotud põhjustel liidu või liikmesriigi õiguse alusel ning on proportsionaalne saavutatava eesmärgiga, austab isikuandmete kaitse õiguse olemust ja tagatud on sobivad ja konkreetset meetmed andmesubjekti põhiõiguste ja huvide

⁶ <https://eadse.ee/organisatsioon/eadse-pohikiri/>

kaitseks. Kultuuriministeeriumi hinnangul esineb jätkuvalt suur avalik huvi antud andmete töötlemiseks, sest aus sport ja sporditurvalisus on kogu spordiliikumise nurgakivi.

Isikuandmeid, sh terviseandmeid, kogutakse nii kaua kui on vajalik eelnõus toodud eesmärkide saavutamiseks, arvestades seejuures vaidlustamisajaga. Konkreetne andmete töötlemise periood on juhtumipõhine. Iga organisatsioon, kes spordiseaduse § 11 lõike 4 kohaselt isikuandmeid töötleb, peab järgima seejuures isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevaid nõudeid isikuandmete turvalisusele ja rakendama selleks asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid. Andmeid tuleb kindlasti hoida turvatud ja piiratud liigipääsuga serveris krüpteerituna ning need tuleb kustutada viivitamata peale seda, kui kaob ära alus nende töötlemiseks.

Eelnõu § 1 punkti 10 kohaselt antakse spordiseaduse §-s 11¹ nimetatud spordivõistlustega manipuleerimise vastu võitlemiseks loodud riiklikule kontaktpunktile õigus spordivõistluste tulemustega manipuleerimise vastaste toimingute tegemiseks töödelda isikuandmeid.

18. septembril 2014. aastal võttis Euroopa Nõukogu vastu spordivõistlustega manipuleerimise vastase Euroopa Nõukogu konventsiooni (edaspidi konventsioon)⁷, mille Eesti allkirjastas 19. septembril 2016. aastal. Plaanis on konventsioon ratifitseerida pärast seda, kui Euroopa Liit on selle heaks kiitnud. Konventsiooni puhul on tegu segalepinguga, mille teatud osas on EL-il ja liikmesriikidel jagatud pädevus. Euroopa Komisjon kaasati konventsiooni väljatöötamise protsessi ning ta osales EL-i nimel konventsiooni läbirääkimistel. Euroopa Komisjon on konventsiooni heakskiitmiseks valmistanud ette kaks Euroopa Liidu Nõukogu otsuse eelnõu. Esimene käsitleb heakskiitmist küsimustes, mis ei ole seotud kriminaalmateriaalõiguse ja õigusalse koostööga kriminaalasjades. Teine eelnõu käsitleb heakskiitmist küsimustes, mis on seotud kriminaalmateriaalõigusega ja õigusalse koostööga kriminaalasjades. Hetkel otsuseid vastu võetud ei ole.

Konventsiooni eesmärk on võidelda spordivõistlustega manipuleerimise vastu, et kaitsta spordi ausust ja spordieetikat kooskõlas spordi autonoomia põhimõttega, ja tõhustada rahvusvahelist koostööd selles valdkonnas. Eesmärgi saavutamiseks püüab konventsioon ennetada ja avastada võistlustega manipuleerimist ja selle eest karistada ning edendada riigisisest ja riikidevahelist koostööd asjaomaste isikute, peamiselt riigiasutuste, spordiorganisatsioonide ja spordikihlvedude korraldajate vahel.

Konventsiooni rakendamiseks tuleb moodustada kontaktpunkt, mis on paljude rahvusvaheliste ekspertide arvates üks peamiseid konventsiooni loodavaid mehhanisme spordivõistlustega manipuleerimise vastaseks võitlemiseks. Kontaktpunkt teeb kooskõlas riigisisese õigusega muu hulgas järgmist:

1. toimib teabejagamiskeskusena, kogudes ja edastades asjaomastele organisatsioonidele ning asutustele teavet, mis on seotud spordivõistlustega manipuleerimise vastase võitlusega;
2. koordineerib spordivõistlustega manipuleerimise vastast võitlust;

⁷ Euroopa Nõukogu spordivõistluste tulemustega manipuleerimise vastane konventsioon;
<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016801cdd7e>

3. võtab vastu, koondab ja analüüsib teavet tavatute ja kahtlaste kihlvedude kohta, mis on sõlmitud konventsiooniosalise territooriumil toimuvate spordivõistluste suhtes, ning vajaduse korral edastab hoiatusi;
4. edastab teavet seaduse või selles konventsioonis osutatud spordiregulatsioonide võimalike rikkumiste kohta riigiasutustele või spordiorganisatsioonidele ja/või spordikihlvedude korraldajatele;
5. teeb koostööd kõigi organisatsioonide ja asjaomaste asutustega riigisisel ning rahvusvahelisel tasandil, sealhulgas teiste riikide riiklike kontaktpunktidega.

2024. aasta seisuga on kontaktpunkti nimetanud või moodustanud üle 42 riigi, kellest 25 on Euroopa Liidu riigid. Kultuuriministeerium on volitanud spordiseaduse § 11¹ alusel spordivõistlustega manipuleerimise vastase riikliku kontaktpunkti ülesannete täitmise haldusülesande **Eesti Antidopingu ja Spordieetika SA-le**. Vastav haldusleping on sõlmitud 23.12.2020⁸.

Konventsiooni artikkel 14 alusel peaks iga riik tagama isikuandmete kaitse ja nende töötlemise ainult spordivõistluste tulemustega manipuleerimise vastases tegevuses. Seega selleks, et tagada tõhus kokkuleppemängude vastane võitlus ning samas isikuandmete kaitse, tuleks spordivõistlustega manipuleerimise vastu võitlemiseks loodud riiklikule kontaktpunktile anda õigus isikuandmete töötlemiseks selgelt kokkuleppemängude vastase võitlusega seotud toimingute tegemiseks. Isikuandmetest võidakse kokkuleppemängude vastase võitlusega seotud toimingute tegemiseks ja kokkuleppemängude juhtumite menetlemiseks töödelda nt nime, sünniaega, isikukoodi, elukoha andmeid, e-posti aadressi, telefoninumbrit.

Eelnõu § 1 punktiga 11 muudetakse olümpiavõitja riikliku toetuse regulatsiooni. Uue sätte kohaselt peatatakse olümpiavõitja riikliku toetuse maksmine käesoleva seaduse § 11 lõikes 1 nimetatud reeglite rikkumise eest määratud võistluskeelu või spordis osalemise keelu perioodiks. Juhul kui isikule määratakse eluaegne võistluskeeld või spordis osalemise keeld, kaotab isik õiguse olümpiavõitja riiklikku toetust saada.

Lisaks eelnõu § 1 punktis 9 kirjeldatud muudatustele tuleb muuta olümpiavõitja riikliku toetuse regulatsiooni. Olümpiavõitja riiklik toetus määratakse olümpiavõitjale olümpiavõidu eest, kuid arvestades, et spordieetika reeglite rikkumine on olümpiaväärtuste⁹ vastane käitumine, ei ole spordieetika reeglite rikkumise eest määratud võistluskeelu või spordis osalemise keelu perioodil kohane maksta olümpiavõitjale ka riikliku toetust.

Eelnõu § 1 punktiga 12 täiendatakse seaduse 3. peatüki pealkirja pärast sõnu „spordivõistluste korraldamise“ sõnaga „ja pidamise“. Muudatust on selgitatud eelnõu § 1 punkti 1 juures.

Eelnõu § 1 punktiga 13 muudetakse spordiürituste korraldamise loa regulatsiooni. Spordiürituse korraldamise nõuded on reguleeritud spordiseaduse §-des 20–26. Korrakaitseaduse § 59 lõike 2 kohaselt sätestab spordiürituse korraldamise ja pidamise nõuded spordiseadus. Sama paragrahvi lõike 1 kohaselt kehtestab KOV-ide haldusterritooriumil ürituse korraldamise ja pidamise nõuded KOV-i volikogu määrusega. Seega on igal KOV-il spordiürituste korraldamiseks oma regulatsioon, sest kehtiva

⁸ <https://www.riigiteataja.ee/akt/128122020016>

⁹ Olympic values: <https://olympics.com/ioc/olympic-values>

spordiseaduse kohaselt tuleb spordiürituse korraldamise luba taotleda vaid väga spetsiifiliste ja kõrgetasemeliste spordiürituste puhul. Spordiseaduse § 20 lõike 2 kohaselt on spordiüritused, mille korraldamiseks on vaja taotleda valla- või linnavalitsuselt spordiürituse korraldamise luba, järgmised:

- 1) jalgpalli, jäähoki ja korvpalli A-koondise mäng või turniir;
- 2) jalgpalliklubi UEFA karikasarja mäng või turniir;
- 3) meistriliiga jalgpalli-, jäähoki- või korvpalliklubi sõpruskohtumine välismaa klubi või koondisega.

Uue § 20 lõike 1 kohaselt on spordiüritused, mille korraldamiseks on vaja taotleda spordiürituse korraldamise asukoha valla- või linnavalitsuselt spordiürituse korraldamise luba (edaspidi *luba*), järgmised:

- 1) autospordi, mootorrattaspordi ja veemotospordi võistlus;
- 2) jalgpalli täiskasvanute rahvuskoondise mäng või turniir;
- 3) jalgpalliklubi UEFA karikasarja mäng või turniir;
- 4) kõrgendatud turvariskiga spordiüritus.

Võrreldes kehtiva regulatsiooniga on loa taotlemine edaspidi kohustuslik ka auto-, mootorratta- ja veemotospordi võistlustele. Selle ettepaneku esitasid asjassepuutuvad spordialaliidud. Muudatuse tulemusena ei ole enam spordivõistluste korraldamiseks KOV-ilt loa taotlemine kohustuslik meistriliiga jalgpalli-, jäähoki- või korvpalliklubi välismaa klubi või koondisega toimuva sõpruskohtumise puhul ning jäähoki ja korvpalli A-koondise mängu või turniiri puhul, v.a juhul, kui on täidetud kõrgendatud turvariskiga spordiürituse kriteeriumid. VTK-s väljapakutud lahendusena kaaluti jalgpalli, jäähoki ja korvpalli A-koondise mängu või turniiri ning jalgpalliklubi UEFA karikasarja mängu või turniirile loa taotlemise kohustus välja jätta ning asendada see Politsei- ja Piirivalveameti (edaspidi *PPA*) teavitamiskohustusega. Esiialgu soovis eelnõu väljatöötaja lisada spordialade loetellu, mille korraldamiseks tuleb PPA-d teavitada, ka võrkpalli ja käsipalli, kuid nende spordialade lisamisest loobuti. Samas saab Siseministeeriumi hinnangul selles protsessis just PPA anda korraldajale täiendavaid suuniseid turvalisuse tagamiseks kavandatud meetmete ja ressursside kohta. Üritusel turvalisuse tagamine on korraldaja ülesanne ning eelduseks ei saa olla lähenemine, et PPA hakkab pärast vastava teavituse saamist tegema oma riskihinnanguid ja kavandama lisajõude.

Eeltoodust tulenevalt on eelnõu väljatöötaja loobunud teavitamise regulatsiooni loomisest ja lisaks eeltoodule vaadanud kriitiliselt üle spordialade loetelu, mis seaduse kohaselt spordiürituse korraldamise luba vajavad. Oleme eelnõust loa taotlemise kohustusest eemaldanud jäähoki ja korvpalli A-koondise mängu või turniiri korraldajad ning jätnud loa taotlemise kohustuse ainult jalgpalli täiskasvanute rahvuskoondise mängu või turniiri ning jalgpalliklubi UEFA karikasarja mängu või turniiri korraldajatele. Vastav muudatus on tehtud teadmise, et jäähoki ja korvpalli A-koondise mängul (eelnõus kasutame ajakohast mõistet „rahvuskoondise mäng“) või turniiril ei ole ühtegi tähelepanuväärset juhtumit olnud. Ka jalgpalliürituste puhul ei ole suuri probleeme turvalisuse seisukohast seni esinenud ja olukord on stabiilne, kuid jätame jalgpalli lähtudes jalgpallivõistlustel ja teistel spordiüritustel turvalisuse, julgeoleku ja teenindamise lõimitud lähenemisviisi käsitlevast Euroopa Nõukogu konventsioonist¹⁰ siiski luba nõudvate spordiürituste loetellu. Konventsiooniga ühinedes andsime signaali, et Eesti järgib rahvusvaheliselt aktsepteeritud norme ja tavad, et tagada

¹⁰ <https://www.riigiteataja.ee/akt/216012020001>

jalgpallivõistlustel ja teistel suurematel spordiüritustel julgeolek ja turvalisus ning kvaliteetne teenindus. Jalgpallivõistluste ja teiste suuremate spordiürituste turvalisuse tagamisel on rakendatud riskide tuvastamise, hindamise ja analüüsimise meetodeid ja kaasatud vastavaid riigiasutusi kui eraõiguslikke isikuid. Eestis kehtivad jalgpallivõistluste ja teiste suuremate spordivõistluste korraldamise tavad ja korrad on kooskõlas konventsiooni põhimõtetega.

Uue § 20 lõike 2 kohaselt on **kõrgendatud turvariskiga** selline spordiüritus:

- 1) millega kaasneb liikluse ümberkorraldamine;
- 2) kus pakutakse alkohoolseid jooke või toimub nende jaemüük, välja arvatud üritus, mis toimub alalise müügikohaga siseruumis;
- 3) mida korraldatakse selleks mitte ette nähtud ehitises või kohas või õhuruumis;
- 4) kus kasutatakse suuremõõtmelist teisaldatavat tribüüni, lava, telki või muud konstruktsiooni, või inimese elule ja tervisele ohtu kujutavat muud lisainventari;
- 5) kus kasutatakse pürotehnilisi tooteid korraldaja poolt;
- 6) mis toimub välitingimustes ajavahemikus kella 22.00-st kuni 6.00-ni, puhkepäevale eelneval ööl kella 00.00-st kuni 7.00-ni ja võib tekitada kestvalt või korduvalt teist isikut oluliselt häirivat müra või valgusefekte.

Sarnast kõrgendatud turvariskiga ürituste loetelu kasutavad paljud kohaliku omavalitsuse üksused oma avalike ürituste korraldamise ja pidamise regulatsioonides ja seda on asjakohane kasutada ka spordiseaduses. See võimaldab ühtset lähenemist üle Eesti kõikide KOV-ide lõikes.

Liiklusseaduse § 2 punkti 28 kohaselt on **liiklus** jalakäija(te) või sõiduki(te) liikumine ja paiknemine teel. Kui ürituse raames soovitakse liiklust ümber korraldada, kvalifitseerub see kõrgendatud turvariskiga spordiürituse kategooriasse.

Eesti spordiregistrisse on kantud kõik spordirajatised, mis on ette nähtud eri spordialade ürituste korraldamiseks. Teatud spordialasid saab aga harrastada ka ehitises või kohas, **mis ei ole selleks ette nähtud** – näiteks on mitmeid spordiüritusi korraldatud konverentsisaalides, muuseumides, raamatukogudes jms, kus spordiala seda võimaldab. Samas on neid korraldatud ka kohtades, mis ei ole otseselt sobilikud – näiteks toimus ekstreemspordivõistlus Simple Session 23.–24.09.2023 vanas tehasekompleksis. Edaspidi peab spordiürituse korraldaja toimumispaiga sobilikkust spordiürituse korraldamiseks ise hindama ning selle alusel otsustama loa taotlemise vajaduse.

Kõrgendatud turvariskiga spordiüritus on ka üritus, kus kasutatakse suuremõõtmelist teisaldatavat tribüüni, lava, telki või muud konstruktsiooni, või inimese elule ja tervisele ohtu kujutavat muud lisainventari. Algselt kasutati eelnõus ehitusseadustiku mõistet „ajutine ehitis“, aga ajutise ehitisena on püstitatud ka pneumohallid, mis on sportimiseks ettenähtud kohad ja ei vajaks seetõttu spordiürituse korraldamise luba. Antud punkti all mõistetakse pigem suuremõõtmelisi ajutise iseloomuga konstruktsioone ja need on toodud spordiseaduses selgitava loeteluna.

Algses eelnõu sõnastuses oli käsitleti kõrgendatud turvariskiga üritusena ka spordiüritust, kus tehakse tuletöid. Eelnõust on see välja jäetud. Siseministeeriumi info kohaselt kasutatakse tänapäeval üritustel lisaks pürotehnilistele toodetele sageli leegiheitjad/leegimasinaid, kuid nende kasutamine ei ole tuletöö ning see ei vaja Päästeametiga kooskõlastamist. Tuletöö tuleohutusnõuded on välja toodud tuleohutuse seaduse 3. jaotises. Tuleohutuse seaduse § 12 lõige 1 punkt 7 sätestab, et tuletööks on ka muu tegevus, mille käigus kasutatakse leeki, tekivad

sädemed või temperatuur, mille mõjul võib süttida ümbritsev põlevmaterjal, tekitades sellega reaalse tuleoahu. 2010. aasta tuleohutuse seaduse eelnõu seletuskirjas selgitus, et „Tuletööna peetakse silmas tule kasutamist *töö* tegemisel.“. Tuletööna *töö* tegemise mõiste leiame ka Siseministri 07.09.2010 määruses nr 47 „Tuletöö tegemisele esitatavad nõuded“ § 5 lõikest 1, kus on ära toodud, et töödeldav osa või detail viiakse võimalusel alalisse tuletöö kohta või ohutusse kaugusesse igasugusest põlevmaterjalist. Seega tuletöö mõiste peaks eelkõige sisaldama tegevust, mille käigus, kas valmistatakse midagi või töödeldakse mingit seadet või detaili.

Meelelahutuses *showelementidena* kasutatavate "leegimasinate" puhul ei ole tegemist sisuliselt millegi valmistamise või seadme või detaili töötlemisega, seega ei ole tegemist tuletööga, mistõttu tuleks sellise tegevuse puhul juhinduda seadme enda kasutusjuhendist ning tuleohutuse seaduse § 27 nõuetest.

Eelnõusse on lisatud ka spordiürituse korraldamise loa taotlemine nende spordiürituste puhul, mis mis toimuvad välitingimustes ja toimumise aeg kattub täielikult või osaliselt ülemäärase müra tekitamise keeluaja ehk nn öörahuga. Antud sättetes on kasutatud korrakaitseaduse § 56 lõike 2 sõnastust.

Uue § 20 lõike 3 kohaselt on lõikes 1 nimetatud spordiürituste puhul KOV-i üksusel õigus spordiürituse korraldamise nõuded kehtestada korrakaitseaduse § 59 lõike 1 alusel kehtestatava määrusega. Nimetatud säte on vajalik õigusselguse huvides. Leiame, et KOV-idele peab siiski jääma võimalus oma territooriumi eripärast lähtudes kehtestada nõudeid spordiürituste korraldamiseks, sest näiteks 1000 osalejaga spordiüritusel Tallinnas, Võrus või Kärklas on piirkonnale erinev mõju. Lisaks ei ole kõik üritused puhtalt spordi ja/või muud avalikud üritused ning tihti korraldatakse üritusi, milles on koos nii spordi kui teised valdkonnad. Ka „Korrakaitseaduse kommenteeritud väljaanne“¹¹ märgib, et kuna spordiüritus on üks ürituse alaliik, tuleks asuda seisukohale, et omavalitsus võib kehtestada lisanõudeid ka spordiüritustele, eeldusel, et see pole spordiseadusega vastuolus.

Tallinnas esitati perioodil 01.01.-31.12.2023 kokku 633 ürituse loa taotlust, millest 22 oli spordiseaduses nimetatud spordiürituse taotlust (jalgpall, jäähoki) ning ülejäänud 611 avaliku ürituse taotlusest oli spordiga seotud 169 (116 rahvaspordiüritust, 53 spordivõistlust). Tartus registreeriti samal perioodil 183 avalikku üritust, millest umbes 40 saab lugeda spordiürituseks. Samas tuleb mees pidada, et ühe üritusena registreeritakse ka mitmeetapilised spordivõistlused. Pärnu linnavalitsus väljastas 2023. aastal kokku 310 avaliku ürituse korraldamise luba, millest umbes viiendiku moodustasid spordivõistlused. Ka Pärnu loetakse mitmeetapilised üritused üheks spordiürituseks.

Uue § 20 lõike 4 kohaselt esitab spordiürituse korraldaja (edaspidi *korraldaja*) vähemalt üks kuu enne spordiürituse korraldamise päeva loa saamiseks kirjaliku taotluse, milles märgitakse:

- 1) spordiürituse nimetus, selle toimumise aeg ja koht;
- 2) korraldaja nimi, elukoht või aadress, sünniaeg või registrikood;
- 3) osalevate klubide või koondiste nimed, kui see on kohane;
- 4) eeldatav pealtvaatajate arv ja iga võistkonna toetajate arv eraldi;
- 5) andmed isiku kohta, kes vastutab avaliku korra ja turvalisuse eest;

¹¹ Sisekaitseakadeemia, 2017, lk 194

- 6) andmed turvaettevõtja kohta ja turvategevuse seaduse § 4 lõike 3 alusel kehtestatud turvategevuse eeskirja kohaselt koostatud turvaplaan korra pidamiseks või korraldajapoolsete korrapidajate arv ja nende tööülesannete kirjeldus;
- 7) andmed piletimüügi korraldamise kohta;
- 8) andmed osalevate võistkondade toetajate üksteisest eraldamise korraldamise kohta;
- 9) andmed võistluspaigas kavandatud alkohoolse joogi jaemüügi korralduse kohta;
- 10) andmed sõidukite parkimise korralduse kohta;
- 11) korraldaja hinnang võistluse ajal esineda võivate turvariskide kohta ning nende maandamise meetmed;
- 12) info ligipääsetavuse ning erivajadustega inimeste kaasamiseks planeeritud tegevuste kohta;
- 13) info pürotehniliste toodete kasutamise kohta korraldaja poolt.

Võrreldes kehtiva seadusega lisatakse loetellu kaks punkti (punktid 12 ja 13). Neist esimene on vajalik, et aidata kaasa, et erivajadustega inimesed saaksid spordiüritustest osa, ning teine, et tagada spordivõistluste ohutus ja turvalisus.

Seoses turvategevuse seaduse jõustumisega 1.07.2024 on täpsustatud ka alapunkti 6 ning eelnõus on kasutatud juba uut, jõustuva turvategevuse seaduse sõnastust.

Lõige 5 sätestab, et kui võistluse korraldaja ei ole autospordi, mootorrattaspordi ega veemotospordi spordialaliit, lisatakse vastava spordialaliidu kinnitus selle kohta, et võistlused on planeeritud rahvusvahelise või riigisisese võistluste korraldamise nõuete kohaselt. Nendel spordialadel on olnud mitmeid juhtumeid, kus võistlusi korraldatakse rahvusvaheliselt või riigisiselt ilma, et nende nõudeid, sh turvalisuse ja ohutuse nõudeid, järgitaks.

Uus § 20 lõige 6 sätestab, et kui spordiürituse korraldamise õigus saadakse vähem kui üks kuu enne spordiürituse korraldamise päeva, esitab korraldaja lõikes 4 nimetatud taotluse esimesel võimalusel. On olnud juhtumeid, kus sõelmängudel edasisaamise korral saadakse mängu korraldamise õigus vähem kui üks kuu või nädal enne spordiürituse korraldamise päeva. Säte on signaal ürituse korraldajale, et loa taotlus tuleb esitada igal juhul.

Uue § 20 lõike 7 kohaselt edastab valla- või linnavalitsus vajadusel lõikes 4 nimetatud loa taotluse kooskõlastamiseks PPA-le ja Päästeametile ning teistele asutustele (nt pürotehniliste toodete osas Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile), kes kooskõlastavad või jätvavad loa taotluse kooskõlastamata viie tööpäeva jooksul selle saamisest arvates. Nimetatud asutused võivad turvalisuse tagamise eesmärgil loa taotluse kooskõlastada tingimuslikult. Samasisuline säte on ka kehtivas spordiseaduses.

Uue § 20 lõike 8 kohaselt võib valla- või linnavalitsus samas paragrahvis ning §-des 21 ja 22 sätestatud pädevuse anda valla või linna ametiasutusele. Samasisuline säte on ka kehtivas spordiseaduses.

Eelnõu § 1 punktiga 14 asendatakse §-des 21–23 sõna „ametkondade“ sõnaga „asutuste“.

Eelnõu § 1 punktiga 15 täiendatakse §-s 23 toodud korraldaja kohustusi ja sätestatakse, et korraldaja peab tagama spordiüritusel osalejate turvalisuse, sh pürotehnika mittekasutamise või kasutamise vastavalt loa tingimustele. Vastav ettepanek tuli Siseministeeriumilt, kes tegi ettepaneku spordiseaduse §-is 23 või muus sobivas sättes sätestada, et spordiüritustel on

pealtvaatajatele keelatud pürotehnika loata kasutamine ning korraldaja peab tagama sellest kinnipidamise.

Eelnõu § 1 punktiga 16 tunnistatakse kehtetuks seni kodumängude (jalgpalli, jäähoki ja korvpalli) meistriliigasse kuuluva spordiklubi puhul mäng teise spordiklubi vastu oma koduväljakul või koduhallis, rahvuskoondise puhul mäng teise riigi koondise vastu Eesti Vabariigis) korraldamist reguleeriv säte (§ 24). See säte on seaduse tasandil liiga range, sest mängud toimuvad selleks ettenähtud kohtades, pealtvaatajate arv jääb enamasti alla 1000 ning fänne, kes kalduvad agressiivsusele, Eestis ei ole. Seetõttu on risk turvalisusele üsna väike. Kuna enamasti selgub nende kodumängude kalender hooaja jooksul ning rahvusvahelistest mängudest, koondistemängudest jms ning erakorralistest sündmustest lähtudes see pidevalt muutub, peaksid kodumängude korraldajad luba taotlema korduvalt. See on olnud suur töökoormus nii ürituste korraldajatele kui ka omavalitsustele ega vasta ürituse riskiastmele.

Eelnõu § 1 punktis 17 toodud muudatusega asendatakse spordiseaduse § 25 lõikes 2 toodud spordiürituse korraldamise nõuete rikkumise väärteo koosseisus toodud kuni 2000 euro suurune rahatrahv summaga kuni 20 000 eurot.

Spordiseaduse §-s 25 ettenähtud karistumäär on püsinud alates seaduse vastuvõtmisest sisuliselt muutumatuna. Karistusseadustiku § 47 kohaselt on võimalik juriidilisele isikule väärteo eest määrata kuni 400 000 euro suurune rahatrahv. Seega on spordiseaduse §-s 25 sätestatud füüsilise isiku karistumäär (kuni 200 trahviühikut) karistusseadustikus lubatud maksimaalsele määrale (kuni 300 trahviühikut) suhteliselt lähedal, kuid juriidilise isiku karistumäär (2000 eurot) jääb olulisel määral maksimaalsele alla. Muudatuse kohaselt tõstetakse juriidilise isiku rahatrahvi määr 2000 eurolt 20 000 euroni ehk kümnekordselt. Seni ei ole väärteomenetlusi spordiseaduse koosseisu alusel algatatud.

Eelnõu § 1 punktiga 18 täiendatakse § 26 lõiget 2 ja antakse lisaks Politsei- ja Piirivalveametile kohtuvälise menetleja pädevus ka valla- või linnavalitsusele. Kehtiva seaduse kohaselt on spordiseaduse §-s 25 sätestatud väärteo kohtuvälise menetleja PPA. Eelnõu VTK-le laekunud ettepaneku kohaselt võiks kohtuvälise menetleja olla linna- või vallavalitsus. Kultuuriministeerium on arvestanud VTK-le ja eelnõule laekunud tagasisidet ning lisanud menetlejaks ka linna või vallavalitsuse. PPA ja linna- või vallavalitsus lepivad konkreetse juhtumi puhul kokku, kes on kohtuväliseks menetlejaks. Sarnast praktikat võib leida ka näiteks liikluseadusest (nt on liikluseaduse § 263 alusel LS § 241 ja 261 sätestatud rikkumiste menetlejateks nii PPA kui ka valla- või linnavalitsus).

Eelnõu § 2-ga täiendatakse tulumaksuseadust ja koosneb kahest punktist.

Kehtiva tulumaksuseaduse § 26 lõike 1 kohaselt on residendist füüsilisel isikul õigus maksustamisperioodi tulust maha arvata tema poolt maksustamisperioodil tasutud enda ja oma alla 26-aastase alaneja sugulase, õe või venna koolituskulud või eelnimetatud koolituskulude puudumisel ühe alla 26-aastase Eesti alalise elaniku koolituskulud. Tulumaksuseaduse § 26 lõike 2¹ kohaselt käsitletakse huvikoolis õppimise eest tasutud kulu koolituskuluna juhul, kui huvikoolis õppija on koolituskulu tasumise kalendriaasta 1. jaanuaril alla 18-aastane. Kui 18-aastaseks saamisel õpib huvikoolis õppija põhikoolis, gümnaasiumis või kutseõppeasutuses, käsitatakse tema huvikoolis õppimise eest tasutud kulu jätkuvalt koolituskuluna kuni vastava tasemeõppe lõppemiseni või õpilase kooli nimekirjast väljaarvamiseni.

Koolituskulud on dokumentaalselt tõendatud kulud, mis on tasutud järgmiste isikute juures õppimise eest:

- 1) riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse haridusasutuses (nt munitsipaal-, riigi-, huvikoolis);
- 2) avalik-õiguslikus ülikoolis;
- 3) erakoolis, millel on asjaomase õppekava kohta tegevusluba, registreering Eesti Hariduse Infosüsteemis (edaspidi *EHIS*) või õigus kõrgharidustaseme õpet korraldada;
- 4) eelloetletutega samaväärses välismaa õppeasutuses.

Isikute loetellu kuuluvad seega spordikoolid, mis on spordiseaduse § 5 kohaselt huvikooli seaduse või erakooliseaduse alusel tegutsevad asutused ning sinna ei kuulu spordiorganisatsioonid. Nende põhitegevus on spordi arendamine ja nad jaotatakse spordiseaduse § 4 kohaselt spordiklubideks, maakonna spordiliitudeks, spordialaliitudeks, spordiühendusteks ja rahvuslikuks olümpiakomiteeks. Probleem on, et spordiorganisatsioonile makstavat lapse või noore treeningutasu (kuutasu, kursusetasu, osamakset, õppemaksu vms) ei saa lapsevanem koolituskuluna maksustamisperioodi tulust maha arvata. Seda saab teha siis, kui spordiorganisatsioon on asutanud eraldi erakoolina huvikooli (spordikooli) ja see vastab tulumaksuseaduse § 26 lõikes 2 sätestatud nõuetele.

Kultuuriministeerium koos Spordikoolituse ja -Teabe Sihtasutusega on analüüsinud riikliku spordiandmekogu Eesti spordiregistrisse ja EHIS-isse kantud noorte harrastajate arvusid ning jõudnud järgmistele tulemustele:

- 1) 13% noortest tegelevad spordiga spordikoolides, mille pidaja ei ole spordiorganisatsioon – nende vanematel on õigus saada lapse koolituskuludelt tulumaksutagastust;
- 2) 60% noortest, kes tegelevad spordiga, on spordikooli nimekirjas, mille pidaja on spordiorganisatsioon – ka nende vanematel on õigus saada lapse koolituskuludelt tulumaksutagastust;
- 3) 27% noortest tegelevad spordiga spordiorganisatsioonides, kes ei ole asutanud huvikooli – nende noorte vanematel ei ole seega õiguslikku alust lapse treeningutasult tulumaksutagastust saada.

Siinjuures on oluline märkida, et valdav osa (99%) spordiorganisatsioonide noortest harrastajatest tegeleb spordiga spordiklubis, ülejäänud spordiühendustes või spordialaliitudes.

Sellest lähtudes on spordiorganisatsioonides spordiga tegelevate laste (31 017) vanematest u 27% koheldud ebavõrdselt võrreldes spordiorganisatsioonide juurde loodud spordikoolides tegutsevate laste (67 468) vanematega, sest neil ei ole õiguslikku alust lapse treeningutasult tulumaksutagastust saada.

Tulumaksutagastus on spordivaldkonna ekspertide arvates peamine põhjus, miks spordiorganisatsioonid, seejuures peamiselt spordiklubid, asutavad spordikooli, kus tegelevad spordiga need samad spordiorganisatsioonide lapsed. Spordiorganisatsioonide asutatud spordikoolide arv on viimase kümne aastaga kasvanud kolm korda ning selle peamine põhjus on soov pakkuda lastevanematele koolituskulude tulumaksutagastuse võimalust. Nii on 486-st EHIS-is registreeritud huvikoolist (spordikoolist) 377 (76%) asutanud spordiorganisatsioonid ning Eesti spordiregistris kajastuvate spordikoolide harrastajatest 81,8% (67 468) on spordiorganisatsioonide harrastajad. Täpsem ülevaade on esitatud järgmises tabelis.

Aasta	2011	2012	2014	2016	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Spordikoolide arv	155	251	343	377	420	440	455	470	486	494

sh spordikoolid, mille pidaja ei ole spordiorganisatsioon	41	50	70	85	90	104	105	104	109	112
--	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	------------	------------	------------	------------	------------

Vaatamata õppekava olemasolule spordikooli moodustamine praegusel kujul ja eesmärgil noortele kvaliteetsemaid treeninguid üldjuhul ei taga, võrreldes spordiorganisatsiooniga, kes spordikooli asutanud ei ole. Küll aga suurendab see halduskoormust, andmete dubleerimist ja ebavõrdset kohtlemist. Kuigi sisuline sporditegevus nii spordikoolis kui ka -organisatsioonis on samasugune, siis u 27% laste vanematest on koheldud ebavõrdselt, võrreldes neid spordiorganisatsioonide juurde loodud koolides sportivate laste vanematega.

Eelnõu § 2 punktiga 1 täiendatakse tulumaksuseaduse § 26 lõikega 2², mille kohaselt loetakse koolituskuludeks ka spordi andmekogus tegutsevana märgitud spordiorganisatsioonides treenimise eest tasutud dokumentaalselt tõendatud kulud. Spordiorganisatsioonid on spordiklubid, spordiühendused ja spordialaliidud.

Koolituskuludeks loetakse ainult nendes spordiorganisatsioonides treenimise eest tasutud tõendatud kulusid, kellel on kalendriaasta lõpu seisuga spordi andmekogus noori harrastajaid, kes on nõutud tähtpäevaks enda andmeid spordi andmekogus ajakohastanud ning kes on esitanud eelmise majandusaasta aruande mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrile või äriregistrile seaduses ettenähtud tähtaegu järgides. Spordiorganisatsioonis treenimise eest tasutud kulu käsitatakse koolituskuluna juhul, kui spordiorganisatsiooni treeningutes osaleja on koolituskulu tasumise kalendriaasta 1. jaanuaril alla 18-aastane.

Eelnõu § 2 punktiga 2 täiendatakse tulumaksuseaduse § 57¹ lõiget 2, lisades isikute ja asutuste loetellu, kes on kohustatud esitama Maksu- ja Tolliametile deklaratsiooni kalendriaastal füüsiliste isikute tasutud §-s 26 nimetatud koolituskulude kohta, tulumaksuseaduse § 26 lõikes 2² nimetatud spordiorganisatsioon. Muudatus on vajalik, et luua spordiorganisatsioonidele seadusest tulenev kohustus esitada Maksu- ja Tolliametile andmed deklaratsiooni kalendriaastal füüsiliste isikute tasutud koolituskulude kohta.

Eelnõu § 3 kohaselt jõustub seadus 2025. aasta 1. jaanuaril, välja arvatud § 1 punktid 11-17, mis jõustuvad 2025. aasta 1. aprillil.

Eelnõu väljatöötaja soov on, et lapsevanem saab 2025. aastal tuludeklaratsiooni täites maksustamisperioodi tulust maha arvata 2024. aastal lapse treeningute eest tasutud kulud.

Pikem jõustumine on ette nähtud spordiürituste korraldamise nõuete osas, et KOV-idel oleks piisav aeg analüüsida, kas on vaja muuta ka korrakaitseaduse alusel kehtestatud avalike ürituste korraldamise ja pidamise reegleid.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei esine õigusaktides varem kasutamata termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Spordi valdkond on Euroopa Liidu liikmesriikide ainupädevuses. Euroopa Liit omandas spordi valdkonnas esimest korda teatud kompetentsi Lissaboni lepingu jõustumisel 2009. aastal. Euroopa Liidu toimimise lepingu¹² (edaspidi *ELTL*) artikli 165 kohaselt panustab liit Euroopa spordiküsimuste edendamisse, võttes arvesse selle eripära, vabatahtlikkusel põhinevaid struktuure ning sotsiaalset ja kasvatuslikku funktsiooni. Liidu tegevusega püütakse arendada Euroopa mõõdet spordis spordivõistluste aususe ning avatuse ja sporditöö eest vastutavate asutuste omavahelise koostöö edendamise ning sportlaste, iseäranis noorte sportlaste füüsilise ja vaimse puutumatuse kaitsmise kaudu. Veel märgitakse artikli 165 lõikes 4, et liit võib selles valdkonnas vastu võtta stimuleerivaid meetmeid, v.a igasugust liikmesriikide õigusnormide ühtlustamist. Artikli 6 kohaselt on sport valdkond, kus liit on pädev võtma meetmeid liikmesriikide meetmete toetamiseks, koordineerimiseks või täiendamiseks. Seega, tuginedes ELTL-i artiklitele 6 ja 165, on ühenduse roll spordivaldkonnas pigem koordineeriv ja toetav.

Kuivõrd kavandatava muudatusega täpsustatakse kehtivas seaduses sätestatud isikuandmete töötlemise regulatsiooni, tuleb regulatsiooni väljatöötamisel arvestada isikuandmete kaitse üldmäärusega¹³, mida rakendatakse 25. maist 2018. Isikuandmete töötlemise eesmärk peab tulenema seadusest ja olema vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks. Samuti tuleb arvestada asjaoluga, et kui andmeid töödeldakse vastutava töötleja nimel (ehk käesoleval juhul teeb seda eraõiguslik juriidiline isik), kasutab vastutav töötleja ainult selliseid volitatud töötlejaid, kes annavad piisava tagatise, et nad rakendavad asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid sellisel viisil, et töötlemine vastab isikuandmete töötlemisele kehtestatud nõuetele ja sealjuures tagatakse andmesubjekti õiguste kaitse.

6. Seaduse mõjud

Järgnevalt on eesmärki kirjeldatud reguleeritavate teemade kaupa.

6.1. Vabatahtliku spordikohtuniku hüvitise piirmäära tõstmine

6.1.1. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: spordiorganisatsioonid ja spordikooli pidajad

Sihtrühma suurus: Muudatus mõjutab kõiki Eestis tegutsevaid spordiorganisatsioone ja spordikooli, kes korraldavad võistlusi. Spordi andmekogu alusel on Eestis 27.03.2024 seisuga 2843 spordiorganisatsiooni ja 490 spordikooli (u 1,2% kõigist äriregistrisse, mittetulundusühingute ja sihtasutuste ning riigi ja KOV-i asutuse registrisse kantutest). Samas ei tegele kõik spordiorganisatsioonid ja -koolid võistluste korraldamisega regulaarselt – paljud korraldavad neid aastas üks kuni kaks. Samuti ei tähenda muudatus, et kõik spordiorganisatsioonid hakkaksid edaspidi maksma maksimaalset päevamäära. Tegemist on lisakuluga ning majanduslikel põhjustel makstakse tõenäoliselt ainult sellist hüvitist, mida spordiorganisatsioonil on võimalik hädavajalike kulude katmiseks maksta. Seega on sihtrühma suurus väike.

Mõju valdkond: sotsiaalseed mõjud (**haridus, kultuur ja sport (spordi areng)**)

¹² Konsolideeritud tekst: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016E/TXT&from=EN>

¹³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32016R0679>

Mõju kirjeldus ja järelendus olulisuse kohta: Kavandatav muudatus avaldab positiivset mõju spordivaldkonna arengule tervikuna. Muudatus peaks tagama spordiorganisatsioonidele ja -koolidele spordialade arenguks vajaliku spordikohtunike järelkasvu, sest kohtunikuks olemise kulude hüvitamisega kasvab ka inimeste huvi kohtunikuna võistlustel tegutseda. Muudatuse tulemusena on spordivaldkonna vabatahtlik tegevus senisest jätkusuutlikum. Mõju ulatus on väike, sest sihtrühma kui terviku käitumises erilisi muutusi ei toimu ning puudub tarvidus muutustega kohanemiseks mõeldud tegevusteks. Negatiivsed mõjud puuduvad.

Eeltoodust lähtudes ei ole muudatuse mõju oluline, kuid valdkonna jaoks tervikuna on muudatus positiivne.

Mõju valdkond: mõju majandusele (halduskoormus, mõju mittetulundussektorile)

Mõju kirjeldus ja järelendus olulisuse kohta: Spordiorganisatsioonide ja spordikoolide halduskuludega -koormus ei suurene, sest ka praegu peavad nad spordikohtunikele tehtud kulutuste kohta nimelist arvestust. Samuti on juba olemas spordikohtunike atesteerimise süsteemid. Eeltoodust lähtudes võib märkida, et muudatuse mõju ei ole oluline.

Mõju valdkond: mõju regionaalarengule

Mõju kirjeldus ja järelendus olulisuse kohta: Eri piirkondades on eri spordialade paljususe ja arengu tagamiseks vajalik, et lisaks sportlastele ja treeneritele on olemas ka heal tasemel spordikohtunikud, sest muidu on võistluste korraldamine raskendatud. Spordikohtunike toomine tõmbekeskustest väikestesse piirkondadesse võistluste ajaks on korraldajale täiendav rahaline ja vabatahtlikule kohtunikule täiendav ajaline kulu. Väikeses piirkonnas on palju lihtsam võistlusi korraldada, kui seal on ka spordikohtunikud olemas. Regulaarselt toimuvad võistlused võivad omakorda tõsta piirkonnas elavate inimeste elukvaliteeti, sest pakuvad neile võimalust veeta aktiivselt vaba aega, andes nii uusi kogemusi ja oskusi kui ka tutvusi.

Muudatusega ei suurene tõenäoliselt keskustest eemal asuvates piirkondades toimuvate võistluste hulk või regulaarsus, sest võistluste korraldajatele ei eraldata täiendavaid rahalisi vahendeid. Küll aga peaks muudatus aitama kaasa olemasolevate võistluste jätkumisele ning pakkuma seeläbi endiselt võimalust eneseteostuseks nii võistlustel osalemise kui ka kohtunikuna tegutsemise kaudu.

Mõju ulatus on väike, sest ei eelda sihtrühma kui terviku käitumises muutusi. Kokkuvõttes ei ole tegemist olulise mõjuga.

6.1.2. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: vabatahtlikud spordikohtunikud

Sihtrühma suurus: Vabatahtliku spordikohtunikuna tegutseb Eestis umbes 3200 inimest.

Mõju valdkond: sotsiaalsed mõjud (mõju inimeste õigustele: osalemine ühiskondlikus elus, haridus, kultuur ja sport (spordi areng))

Mõju kirjeldus ja järelendus olulisuse kohta: Muudatus aitab kaasa, et seni vabatahtlikena tegutsenud spordikohtunikud oleksid motiveeritud ka edaspidi vabatahtlikud olema. Samuti aitab muudatus juurde tuua uusi vabatahtlikke. Vabatahtlikuks olemine aitab saada uusi kogemusi, suurendab kogukonnatunnet, toob spordi juurde uusi inimesi ning arendab vabatahtlikkuse kultuuri riigis tervikuna. Samas on sihtrühma suurus väike. Mõju ulatus on väike, sest sihtrühma kui terviku käitumises erilisi muutusi ei toimu ning puudub tarvidus muutustega kohanemiseks mõeldud tegevuste järele. Negatiivse iseloomuga mõjud puuduvad.

Vabatahtlike kaasamise soodustamine aitab kaasa kogu spordikorralduse toimimisele – võistlusi on lihtsam korraldada ning spordiürituste korraldajad saavad keskenduda ise teenuse kvaliteedi parendamisele. Huvi spordivaldkonna vastu tõuseb – seda nii noorte kui ka ühiskondlikult aktiivsete täiskasvanute hulgas.

Eeltoodust lähtudes ei ole muudatuse mõju oluline.

Mõju valdkond: majanduslikud mõjud (mõju elanike ja leibkondade majanduslikule olukorrale: tulud ja kulud, mõju mittetulundussektorile)

Mõju kirjeldus ja järelalus olulisuse kohta: Muudatuse tulemusena makstakse vabatahtlikele spordikohtunikele tõenäolisemalt hüvitist, mis katab ära vabatahtliku kohtunikuna tegutsemise kulud. Seega võib sellest vabatahtlik, kes ei pea vabatahtlikus tegevuses osalemiseks panustama liiga palju oma vahenditega. Spordikohtunike jaoks võib suurendada kindlustunne, et võistluste korraldajad saavad ja võivad hüvitada nüüd neile enne võistlushooaega ja selle jooksul tehtud kulutused, kuid endiselt sõltub kulu hüvitise suurus võistluse korraldaja rahalistest võimalustest. Teadmine, et kulud võidakse eelneval kokkuleppel teatud summa ulatuses ühe võistluspäeva kohta hüvitada, võib tõsta spordikohtunike motivatsiooni ennast enne võistlushooaega koolitada ja füüsiliselt arendada.

Muudatus võib tekitada praegu harrastusspordi tasemel kohtunikuna tegutsevates inimestes soovi tõsta oma professionaalset taset ja osaleda tulevikus ka Eesti meistrivõistluste ja karikavõistluste korraldamisel. Samas ei suurenda muudatus oluliselt Eestis nn professionaalsete spordikohtunike ehk ainult spordikohtuniku tööst elatuvate isikute arvu, keda on Eestis mõned üksikud. Seega ei ole tegemist töötasuga ja elukalliduse tõusu tõttu puudub risk, et seda saaks kuritarvitada maksuvaba töötasuna, sest summa katab vaid hädavajalikke kulusid.

Suurem hulk motiveeritud vabatahtlikke muudavad MTÜ-dele võistluste korraldamise lihtsamaks. Spordivõistluste korraldamine sõltub vähem vähesest tööjõust. MTÜ-d saavad pakkuda paremaid ja mitmekesisemaid teenuseid.

Eeltoodust lähtudes ei ole muudatuse mõju oluline, kuid valdkonna jaoks tervikuna on muudatus positiivne.

Mõju valdkond: regionaalareng

Mõju kirjeldus ja järelalus olulisuse kohta: Väiksemates kohtades on vabatahtlikke kaasata keerulisem, mistõttu on raskem korraldada ka võistlusi. Kuna mujalt piirkonnast on kohtunikke spordiorganisatsioonile kulukam tuua, on parem, kui on kohapeal inimesi, kes on valmis vabatahtlikena osalema. Võimalus maksta neile suuremat hüvitist motiveeriks kohalikke rohkem panustama.

Eeltoodust lähtudes ei ole muudatuse mõju oluline, kuid valdkonna jaoks tervikuna on muudatus positiivne.

6.1.3. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: alla 20-aastased noored

Sihtrühma suurus: Statistikaameti andmetel elab 2023. aastal Eestis 226 401 noort, kes on vanuses 5–19 aastat. Neist 123 538 on Eesti spordiregistri andmetel seotud mõne spordiklubi

või -kooliga. Põhimõtteliselt võivad ka kõik need noored olla sihtrühm, aga eelnõu koostajatel on raske prognoosida, kui paljusid seadusemuudatus reaalselt puudutab. Kultuuriministeerium on selgitanud välja atesteeritud kohtunike arvu, kuid puudub ülevaade, kui paljud neist on alla 20-aastased või kui palju on alla 20-aastaseid atesteerimata spordikohtunikke.

Mõju valdkond: **mõju majandusele (leibkondade toimetulek ja majanduslikud otsused), mõju regionaalarengule (piirkondade regionaalareng), sotsiaalsed, sh demograafilised mõjud (tööturg, osalemine ühiskondlikus elus, mõju spordile)**

Mõju kirjeldus ja järelendus mõju olulisuse kohta: Meetme tulemusena kasvab tõenäoliselt noorte huvi tegutseda spordikohtunikuna. See pakub noortele võimalust panna ennast proovile pingelistes olukordades, kus on vaja teha kiiresti otsuseid, õpetab enesedistsipliini ja enesekontrolli ning pakub võimalust eneseteostuseks koolivälisel ajal. Tegemist on hea mitteformaalse õppevormiga, mille raames omandatud oskused tulevad kindlasti kasuks edaspidi tööturul.

Alla 20-aastased noored elavad enamasti vanemate juures, kes neid ka ülal peavad. Nüüd on võimalik noortele ja kaudselt ka nende vanematele hüvitada spordikohtnikuks olemise kulu (nt kohtunikuriietust ja -varustust). Samas ei paku vabatahtlikult kohtunikuna tegutsemine noortele olulist lisaissetulekut, sest kohtunikuna tegutsemine on seotud kuludega ning kulude hüvitamise piirmäär on kuni 45 eurot kohtunikuna tegutsemise ühe päeva eest.

Alla 20-aastastest spordiklubides aktiivselt treenivatest noortest, kellest ei saa tippportlasi ega treenereid, võivad saada spordikohtunikud, jäädes oma valitud spordiala juurde endiselt aktiivselt tegutsema. Selleks, et saada heaks spordikohtnikuks, on sarnaselt sportlasega vajalik alustada võimalikult vara. On vähe näiteid, kus omal alal parimate kohtunike sekka jõudnud inimene on sellel ametil alustanud pärast 20. eluaastat. Enamasti tutvuvad tulevased kõrgel tasemel tegutsevad kohtunikud selle tegevusega esimest korda põhikooli ajal. Kohtunikutööga tutvumise soodustamiseks noorte hulgas on otstarbekas mitte kohaldada atesteerimisinõuet, sest sel juhul on võimalik võistluste korraldajatel kaasata ka atesteerimata noori ning kompenseerida neile kohtuniku tegevusega seotud kulud. Võistluste korraldajad ei pea eelistama noortele atesteeritud kohtunikke.

Spordikohtunikuna tegutsemine pakub noortele tõmbekeskustest eemal asuvates piirkondades täiendava võimaluse eneseteostuseks ja vaba aja sisustamiseks.

Eeltoodust lähtudes ei ole muudatuse mõju oluline.

6.1.4. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: Maksu- ja Tolliamet

Mõju valdkond: **mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste töökorraldusele, kuludele ja tuludele**

Mõju kirjeldus ja järelendus olulisuse kohta: Muudatuse tulemusena Maksu- ja Tolliameti (edaspidi MTA) töökoormus oluliselt ei suurene, sest juba praegu kontrollib MTA spordiorganisatsioonide ja -koolide tegevust, eesmärgiga tagada maksuseadustest kinnipidamine. Lisaks tehakse maksuauditeid. MTA ei vaja pärast muudatuse jõustumist selle kontrollimiseks täiendavaid vahendeid. Kuluhüvitise maksmise piirmäärast kinnipidamist või isikult piirmäärast enam saadud hüvitise deklareerimist ning hüvitise saamise tingimuste täitmist on võimalik kontrollida tavapärase järelevalvemenetluse kaudu.

Eeltoodust lähtudes ei ole muudatuse mõju sihtrühmale oluline.

6.2. Dopinguvastaste reeglite täpsustamine ja toetuste tagasinõudmine

6.2.1. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: sportlased, treenerid ja tugipersonal, spordikohtunikud, spordiorganisatsiooni või spordikooli töötajad või juhtorgani liikmed, olümpiavõitjad ning tulevased olümpiavõitjad ja paralümpiavõitjad

Sihtrühma suurus: Mõju on eelkõige umbes 2000 sportlasele, 5000 treenerile ning teistele sportlaste tugipersonali ja ligi 5000 spordikohtuniku, spordiorganisatsiooni või spordikooli töötajale või juhtorgani liikmele, kes peavad arvestama, et spordivaldkonna reeglite rikkumise korral võidakse neile spordialaste toetuste maksmine peatada ning toetused tagasi küsida. 12 000 isikut on Eesti rahvaarvu arvestades väike sihtrühm.

Eestis on olümpia- ja paralümpiavõitjaid, kellele olümpiavõitja riiklikku toetust makstakse või võidakse edaspidi maksta, 15. Tulevikus võib see arv suureneda.

Mõjuvaldkond: sotsiaalsed mõjud (mõju spordile)

Mõju kirjeldus ja järelendus olulisuse kohta: Muudatusega lisatakse isikute loetellu, kes on kohustatud tundma ja järgima dopinguvastaseid reegleid, mis on sätestatud maailma dopinguvastases koodeksis ja mis on selle alusel vastu võetud, ka sportlase tugiisikud, spordikohtunikud, spordiorganisatsiooni või spordikooli töötajad või juhtorgani liikmed. Tugiisik on mis tahes juhendaja, mänedžer, agent, võistkonna abiline, ametnik, meedik või parameedik, lapsevanem või muu isik, kes teeb spordivõistlusel osaleva või selleks valmistuva sportlasega koostööd, ravib või abistab teda. Dopinguvastaste reeglite rikkumisena käsitatakse näiteks keelatud aine sisaldumist sportlase proovis, keelatud aine või meetodi kasutamist või selle katset, dopinguproovi võtmisest keeldumist või sellest kõrvale hoidumist, sportlase asukohateabe esitamisega seotud rikkumisi, dopingukontrolli mis tahes osaga manipuleerimist või selle katset, keelatud aine või meetodi valdamist, edasiandmist või selle katset ning dopingu tarvitamisele kaasaaitamist või selle katset. Lisaks eeltoodule kohustuvad muudatuse kohaselt sportlased, treenerid ja sportlase tugiisikud, spordikohtunikud, spordiorganisatsiooni või spordikooli töötajad või juhtorgani liikmed järgima teisi spordieetika reegleid, mida varem ei ole spordiseaduses eraldi sätestatud (nt spordivõistluste tulemustega manipuleerimise vastased reeglid, treeneri eetikakoodeks, väärkohtlemise vastased reeglid ja teised spordieetikaga seotud distsiplinaarreeglid, mis võivad olenevalt spordialast erineda).

Sportlased, treenerid ja teised spordis tegutsevad isikud, sh sportlaste tugipersonal, spordikohtunikud, spordiorganisatsiooni või spordikooli töötajad või juhtorgani liikmed, peavad spordis valitsevaid, sh spordieetika reegleid järgima kogu aeg, lähtudes spordisestest reeglitest. Seega mõju on väike, sest reegleid järgitakse praegugi ning täiendavaid kohustusi ei lisandu.

Muudatusel on majanduslik mõju üksikisikutele, kui reeglite rikkujatele peatatakse spordialaste toetuste väljamaksed või nõutakse need tagasi. Samas on olemas positiivne majanduslik mõju, sest mitmete toetuste väljamaksete peatamisel või tagasiküsimisel on võimalik need toetused ümber suunata isikutele, kes ei ole spordieetika reegleid rikkunud. Kuna viimastel aastatel on esinenud üksikuid juhtumeid, on majanduslik mõju väike.

Spordieetika reeglite rikkumisi võib ette tulla paar korda aastas. Rikkumisel toetuste väljamaksete peatamine või tagasinõudmine näitab, et spordivaldkonnas ei ole ebaeetiliselt käituvatel isikutel kohta, sellise käitumise abil ei ole võimalik rikastuda ning spordivaldkond suudab ise nii käituvaid isikuid sanktsioneerida. See aitab avalikkusele tagada spordi positiivse maine, kuvandi ja usalduse valdkonna vastu.

Kokkuvõttes ei ole muudatuse mõju oluline, kuid valdkonna jaoks on see tähtis. Saavutusspordis tegutsejad peavad nuginii dopingu- ja kokkuleppemängude vastaseid ja teisi spordieetika reegleid järgima ning arvestama, et nende rikkumisele võivad järgneda spordivaldkonna alased sanktsioonid, näiteks spordis tegutsemise ajutine või alaline keeld. See, et nende spordis tegutsemise keeldu kandev isik kaotab ka spordialased toetused, on loogiline tagajärg. Muudatuse mõju valdkonna jaoks on väga oluline, sest aitab puhtale spordile kaasa.

6.2.2. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: spordiorganisatsioonid

Sihtrühma suurus: Mõju puudutab laiemalt kõiki spordis tegutsevaid organisatsioone, keda on umbes 4000.

Mõju valdkond: sotsiaalsed mõjud (mõju spordile)

Mõju kirjeldus ja järelalus olulisuse kohta: Muudatus aitab tagada spordi positiivse maine, kuvandi ja usalduse valdkonna vastu. Arvestades, et mõju on pidev, avaldub see sageli. Muudatus võib suurendada ka üksikute spordiorganisatsioonide (nt EOK või spordialaliidu) koormust, kes peavad riigieelarvest saadud ja spordieetika reeglite rikkumise tõttu karistatud isikutele toetuste maksmise peatama või väljamakstud toetused tagasi nõudma. Arvestades, et sarnaseid juhtumeid on vähe ning spordiorganisatsioonid, kes selliselt toetusi edasi kannavad, on mõnikümmend, on mõju väike. Ebasoovitava mõjuna võib see kaasa tuua kohtuvaidlused, kuid kui reeglid kehtestada seaduse tasandil, aitab see tagada õigusselguse ning annab spordiorganisatsioonidele suurema õiguse toetused tagasi küsida, võrreldes senise olukorraga, kus osad spordiorganisatsioonid on vastavad sanktsioonid ette näinud lepingulistes suhetes toetuste saajatega. Arvestades eeltoodut ei ole mõju oluline.

6.3.3. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: Kultuuriministeerium ning halduslepingu alusel toetusi edasijagavad spordiorganisatsioonid

Mõju valdkond: mõju riigivalitsemisele

Mõju kirjeldus ja järelalus olulisuse kohta: Nimetatud organisatsioonid peavad üle vaatama oma spordialaste toetuste andmise korrad ning järgima hiljem reeglite täitmist. Arvestades, et sarnaseid juhtumeid on vähe, on mõju väike. Positiivne mõju on, et seaduse tasandil luuakse toetuste eraldajatele õiguslik alus toetused tagasi nõuda.

Ebasoovitava mõjuna võib see kaasa tuua kohtuvaidlused, kuid kui reeglid kehtestada seaduse tasandil, aitab see tagada õigusselguse ning annab suurema õiguse toetused tagasi küsida. Muudatus on positiivne, sest suurendab usaldust avaliku sektori tegevuse vastu. Arvestades eeltoodut ei ole mõju oluline.

6.3. Spordiürituste korraldamise nõuete ajakohastamine

6.3.1. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: spordiorganisatsioonid

Mõju valdkond: sotsiaalsed mõjud (mõju spordile)

Mõju kirjeldus ja järelendus olulisuse kohta: Mõju avaldub nii spordialaliitudele, spordiklubidele kui ka teistele spordiorganisatsioonidele, kes spordivõistlusi korraldavad.

Eesti korvpalli, jalgpalli ja jäähoki spordialaliidu ning nende alaliitude 42 meistriliiga klubi koormus väheneb, sest nad ei pea enam rahvusvahelise mängu või turniiri korraldamiseks, kui võistlus ei ole kõrgendatud riskiga üritus, KOV-ilt luba taotlema, v.a juhul, kui KOV ise vastavat nõuet ei kehtesta. Nimetatud spordialade liigade hooaja võistluskalender ei ole täpselt teada ning seni on kodumängude korraldajad olnud kohustatud taotlema kodumängude korraldamise luba hooaja jooksul mitmeid kordi.

Eesti Veemoto Liidu, Eesti Autosporidi Liidu ja Eesti Mootorrattasporidi Föderatsiooni ning nendel spordialadel tegutsevate spordiklubide ja teiste võistlusi korraldavate spordiorganisatsioonide jaoks on tegu lisakoormusega, sest seni ei ole nad pidanud lube taotlema, v.a juhul, kui KOV-i kehtivate eeskirjade kohaselt tuleb seda teha. Kokku puudutab see Eesti spordiregistri andmetel maksimaalselt 142 spordiorganisatsiooni, kes neil spordialadel tegutsevad. Samas võistlusi korraldavad neist vaid paarkümmend. Eestis toimub aastas ligi sada veemoto-, auto- või mootorrattasporidi võistlust. Seega nende kolme spordiala alaliidul tuleb aastas anda oma kooskõlastus ligi sajale üritusele. Spordialaliidud on sellega arvestanud, sest nad ise on sellise seadusemuudatuse ettepaneku teinud.

6.3.2. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: kohaliku omavalitsuse üksused

Mõju valdkond: **mõju kohaliku omavalitsuse asutuste töökorraldusele, kuludele ja tuludele**
Mõju kirjeldus ja järelendus olulisuse kohta: Korrakaitseaduse § 59 lõike 1 alusel kehtestatud eeskirjade ning spordiseaduse §-de 21 ja 22 järgi on KOV-id juba praegu kohustatud välja andma avalike ürituste, sh spordiürituste korraldamise lube. Eestis on KOV-e 79.

Planeeritav muudatus aitab korraldada spordiürituste korraldamise lubade andmist. Arvestades, et korvpalli-, jalgpalli- ja jäähokikoondiste ja meistriliiga võistkondade üritustele ei tuleks enam KOV-i luba taotleda, v.a juhul, kui tegu on kõrgendatud turvariskiga üritusega, vähendab see osaliselt KOV-i koormust. Samas, arvestades, et võistluste korraldamiseks tuleb luba taotleda auto-, mootorratta- ja veemotosporidi võistluste korraldajatel, suurendab see võistluste arvu, millele on loa taotlemine kohustuslik. Kokkuvõttes jääb lubade taotluste arv keskmiselt samaks, mistõttu on mõju väike.

Kuna spordiüritus on üks avaliku ürituse alaliik, peavad KOV-id oma avalike ürituste korraldamise nõuded üle vaatama, et need oleksid muudatusega kooskõlas. KOV võib kehtestada lisanõudeid ka spordiüritustele, eeldusel, et see pole spordiseadusega vastuolus. Kuna esialgsete hinnangute kohaselt jääb taotletavate lubade arv aasta kokkuvõttes samaks, siis KOVide töökoormus ei muutu.

6.4.3. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: Politsei- ja Piirivalveamet, Päästeamet

Mõju valdkond: **mõju riigiasutuste töökorraldusele, kuludele ja tuludele**

Mõju kirjeldus ja järelendus olulisuse kohta: Spordiseaduse § 20 lõike 4 kohaselt esitab valla- või linnavalitsus loa taotluse vajadusel kooskõlastamiseks PPA-le, Päästeametile ning muudele asutustele. Kuna esialgsete hinnangute kohaselt jääb taotletavate lubade arv aasta kokkuvõttes samaks, siis PPA ja Päästeameti töökoormus ei muutu. PPA-le tekib võimalus saada praegusest

parem ülevaade Eestis toimuvatest spordivõistlustest ning saab oma riskihinnangu põhjal ise otsustada, kas ürituse toimumispaika on vaja lisajõudu saata.

Jalgpallis ei ole suuri turvalisuse probleeme seni esinenud ja olukord on stabiilne. Peamised juhtumid on olnud seotud pürotehnika ebaseadusliku kasutamisega. Jalgpallivõistluste ja teiste suuremate spordiürituste turvalisuse tagamisel on rakendatud riskide tuvastamise, hindamise ja analüüsimise meetodeid ning kaasatud vastavaid riigiasutusi kui eraõiguslikke isikuid. PPA suhtleb regulaarselt ja ennetavalt kõikide sidusrühmadega, on ise korraldanud ja osalenud temaatilistes projektides ning koolitanud igal aastal kõrg- ja esiliiga klubisid matšide turvalisuse teemal. Kohtunud on fänniühendustega (varem regulaarselt, praegu vajaduse põhjal). Politseiametnikud või spotterid¹⁴ tunnevad välismaal A-koondist saatvate fännide liidreid ja saavad nendega vajaduse korral turvalisuse küsimusi vahetult arutada.

PPA teeb oma pädevuse piires rahvusvahelist koostööd riiklike ja rahvusvaheliste õigusaktide alusel, sh konventsioonis käsitletud ja sellega seotud küsimustes. Riiklik jalgpalli teabepunkt on PPA-s loodud 2004. aastal ning see täidab kõiki loetletud ülesandeid¹⁵.

Kultuuriministeeriumi hinnangul seaduse muudatuse tulemusena PPA ja Päästeameti töökoormus ei suurene või teeb seda minimaalselt, sest ürituste arv, millele peab luba taotlema, kasvab mõnekümne võrra. Kokkuvõttes on mõju väike.

6.3.4. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: spordivõistlustel osalejad (nii sportlased kui ka pealtvaatajad) ning elanikkond

Mõju valdkond: mõju siseturvalisusele

Mõju kirjeldus ja olulisus: Spordivõistluste korraldamise reeglite muutmine võib mõjutada spordivõistlustel osalejate turvalisust. Arvestades rahvusvahelist kogemust võib spordivõistluste turvalisusel olla mõju ka elanikkonna turvalisusele laiemalt.

Planeeritav muudatus ühtpidi lihtsustab osade võistluste korraldamist, millele ei ole vajalik enam luba taotleda, kuid see muudatus ei suurenda ohtu siseturvalisusele. Arvestades, et muudatus kohustab auto-, mootorratta- ja veemotospordi võistluste korraldajaid taotlema võistluste korraldamiseks luba, mis enne ei olnud neile kohustuslik, kaasates muu hulgas vastavat spordialaliitu, kellel on teadmine rahvusvahelistest nõuetest antud spordialadel turvalisuse tagamisest, mõjutab muudatus siseturvalisust positiivselt. Kokkuvõttes on mõju siiski väike.

6.4. Spordiorganisatsioonile treeningu eest makstavale tasule tulumaksutagastuse võimaldamine

Tulumaksuseaduse muudatuste kavandamisel on seatud eesmärgiks, et kõik spordihuvitegevusega tegelevad lapsed ja nende vanemad on võrdselt koheldud. St lisaks spordikoolide õppemaksudele saab koolituskuludena maksustamisperioodil tulust maha arvestada ka spordi andmekogusse kantud ja noorte harrastajatega spordiorganisatsioonide

¹⁴ Vaatleja, keda kasutatakse jalgpallimängudel, et tuvastada potentsiaalseid vägivaldseid fänne. Tegemist võib olla politseiametniku või selleks koolitatud inimesega.

¹⁵ <https://www.politsei.ee/et/juhend/rahvusvaheline-koostoeoe>

kuutasu, kursusetasu, õppemaksu vms. Seejuures ei asuta spordiorganisatsioonid enam seepärast spordikooli, et saada konkurentsieelist, pakkudes lapsevanematele koolituskulude tagasisaamise võimalust. Samuti on eesmärk, et spordihuvitegevus oleks riiklikult soodustatud, et kaasata rohkem lapsi liikumisharrastusega tegelema, et seeläbi saavutada riiklikult seatud eesmärgid rahvatervise seisukohast.

6.4.1. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: spordihuvitegevusega tegelevad lapsed ja nende vanemad

Sihtrühma suurus: 27.03.2024. aasta seisuga on Eesti spordiregistri kui riikliku andmekogu andmetel Eestis spordiorganisatsiooni või -kooliga seotud 123 538 noort harrastajat. Nendest 73% on spordikoolide ning 27% spordiorganisatsioonide nimekirjas. Oluline on märkida, et Eesti spordiregistri põhimääruse kohaselt loetakse nooreks harrastajaks **5–19-aastaseid**. Tulumaksuseaduse § 26 lõike 21 kohaselt käsitatakse koolituskuluna õppimise eest tasutud kulu juhul, kui huvikoolis õppija on koolituskulu tasumise kalendriaasta 1. jaanuaril **alla 18-aastane**.

Seega mõjutaks muudatus neid spordiorganisatsioonides huvitegevusega tegelevaid kuni 18-aastaseid noori, kes spordikooli õpilased ei ole. Spordiregistri järgi on 5–19-aastaseid (k.a) noori kokku 31 017. Arvestades sellest maha 18–19-aastased harrastajad, selgub lõpliku sihtrühma suurus. Kuna spordiregistril puuduvad andmed, kui paljud neist 18- või 19-aastased on, on otsese sihtrühma suurus keskmine. Muudatus mõjutab ka alla 5-aastaseid, keda spordiregistri põhimääruse kohaselt nooreks harrastajaks ei loeta, kuid kelle koolituskuludelt saab tulumaksuseaduse § 26 lõike 21 kohaselt samuti tulumaksutagastust. Spordiorganisatsioonides treenivate alla 5-aastaste laste sihtrühma suuruse kohta Kultuuriministeeriumil teave puudub, kuid hinnanguliselt on sihtrühm väike ega mõjuta seega oluliselt kogu sihtrühma suurust.

Mõju valdkond: sotsiaalsed mõjud (mõju tervisele ja tervishoiukorraldusele, vaimne ja füüsiline tervis, tervisekäitumine, inimeste heaolu, mõju liikumisaktiivsusele)

Mõju kirjeldus ja järelendus olulisuse kohta: Muudatus aitaks suurendada laste osalust sporditegevuses olukorras, kus piirkonnas on tegutsenud vaid spordiorganisatsioonid, st eelkõige spordiklubid, ja tulumaksutagastuse võimaluse puudumisest tingitud teenuse kallima hinna tõttu on otsustatud lapse treeningutest loobuda. Samuti suurendaks spordiorganisatsioonide tasudele maksutagastuse kehtestamine spordialade ja -organisatsioonide vahel valimise võimalust piirkondades, kus spordikoolid ja -organisatsioonid asuvad. Potentsiaalselt suurem laste osalus spordihuvitegevuses mõjutab positiivselt laste tervist ning seeläbi nende heaolu nii nooremas kui ka vanemas eas. Umbes 55% lastest ei liigu tervise säilitamise seisukohast piisavalt ning iga kolmas 4. klassi laps on ülekaaluline. Uuringutest¹⁶ selgub, et kehaliselt aktiivsemad lapsed on õnnelikumad. Terved inimesed on igal elualal võimekamad, mistõttu mõjutab laste tervisesse panustamine väga otseselt inimeste heaolu terve elukaare vältel.

Muudatuse mõju on väike, sest ei eelda sihtrühma kui terviku käitumises kohanemist vajavaid muutusi. Valdonna jaoks tervikuna on tegemist positiivse muudatusega. Ebasoovitava mõjuna võivad spordiorganisatsioonid tulumaksutagastuse võimaluse tekkides hindasid tõsta, kuid kliendibaasi suurendamise kaalutlustel ei pruugita seda teha. Eeltoodust lähtudes ei ole

¹⁶ Vt nt <https://kul.ee/uuringud#item-1>

muudatus oluline.

Mõju valdkond: majanduslikud mõjud (maksukeskkond, tulud ja kulud, mõju elanike ja leibkondade majanduslikule olukorrale, mõju tarbimiskäitumisele)

Mõju kirjeldus ja järelalus olulisuse kohta: Muudatuse tulemusena saaksid need spordihuvitegevust harrastavate laste vanemad, kellel tulumaksutagastuse võimalus praegu puudub, võimaluse treeningu eest makstud tulumaksu tagasi saada, suunates selle tõenäoliselt uuesti tarbimisse. Seeläbi liigub osaliselt saamata jäänud raha riigile tagasi teiste maksudena. Võimaluse loomine ei tähenda, et kõik lapsevanemad seda kohe kasutada saaksid, sest tulumaksuseaduse § 28² kohaselt võib seaduses sätestatud mahaarvamisi maksustamisperioodil teha kokku kuni 1200 eurot maksumaksja kohta. Kindlasti on lisanduvate lastevanemate hulgas juba praegugi neid, kelle mahaarvamised seaduses sätestatud piirmäära ületavad.

MTA andmetele tuginedes on 2022. aastal spordikoolid, kus on ainult spordiõppekavad (430 kooli), deklareerinud õppemaksu 31,6 mln eurot. Lapsevanemad on sellest tuludeklaratsioonides ära kasutanud 28,8 mln eurot. MTA hinnangul võib sellelt tulumaksu tagasi saada vahemikus 3,46–3,74 mln eurot. Arvestades, et neid lapsi, kes spordikoolides ei õpi ehk kellel puudub tulumaksu tagasisaamise võimalus, on 27%, võib olla täiendav tulumaksutagastus kuni 1,3 mln eurot. Detailsem Rahandusministeeriumi mõjuhinnang koos selgitustega on allolevas tabelis.

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Palgakasv (RAM kevadprognoos 2024)		11,5%	6,0%	5,1%	5,0%	4,8%	4,8%
Rakendatud spordi koolituskulude mahaarvamised (palgakasvuga, 60% deklareeritust), mln eur	24,6	27,4	29,0	30,5	32,0	33,5	35,1
Laste osakaal, kes ei saa veel tulumaksutagastust (ei õpi spordikoolides)*	27%	27%	27%	27%	27%	27%	27%
Lisanduv mahaarvamine, mln euro				8,2	8,6	9,1	9,5
Tulumaksutagastus (t+1), mln euro					-1,8	-1,9	-2,0
Tarbimismaksude mõju, mln eur					0,3	0,3	0,3
Mõju valitsussektori positsioonile, mln eur					-1,5	-1,6	-1,7

Selgitused:

- Rakendatud spordi koolituskulude mahaarvamised on MTA deklaratsiooni INF3 andmed 2022. a kohta. Alates 2023. aastast on tabelis prognoos, mis on seotud Rahandusministeeriumi kevadprognoosi keskmise palga kasvuga. Deklareeritud ja rakendatud koolituskulude mahaarvamise suhe oli 2022. a FIDEK põhjal ca 60%, eeldatud on selle suhte püsimist.
- Lisanduv mahaarvamine on rakendatud mahaarvamiste prognoosi ja tulumaksutagastust praegu veel mitte saavate laste osakaalu korrutis.
- Tulumaksutagastuse mõju avaldub muudatuse jõustumisele järgneval aastal, arvestatud on tulumaksu määra tõusuga 22%-le.
- Valitussektori positsiooni mõjus on arvestatud ka tarbimismaksude positiivse mõjuga.

* Laste osakaal, kes ei saa veel tulumaksutagastust (ei õpi spordikoolides) ei jää suure tõenäosusega 27% peale, vaid hakkab tulevikus vähenema, sest spordiorganisatsioonid, kes pole veel spordikooli asutanud, jätkavad nende asutamist maksutagastuse võimaluse pakkumise eesmärgil.

Arvestades võimalikku lisanduvat tulumaksutagastust, on muudatuse majandusliku mõju ulatus seega väike, sest enamikel vanematel juba on õigus spordihuvitegevuselt tulumaksu tagasi saada. Sihtrühma kui terviku käitumises erilisi muudatusi ei toimu ning vajadus muudatusega kohanemiseks mõeldud tegevuste järele puudub. Majanduslik mõju ulatus on väike. Ebasoovitavaid mõjusid ei esine. Sellest lähtudes ei ole tegemist olulise mõjuga.

6.4.2. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: spordiorganisatsioonid

Sihtrühma suurus: Spordiorganisatsioone on Eestis 27.03.2024 seisuga 2843, sh spordiklubi 2647 ja 196 muud spordiorganisatsiooni. Noori harrastajaid on muudest spordiorganisatsioonidest vaid spordialaliitustes ja spordiühendustes (kokku u 1200). EOK-s ja maakonna spordiliitustes noori harrastajaid ei ole. Muudatus mõjutaks positiivselt kõiki tegutsevaid spordiorganisatsioone, aga enim spordiklubisid, kelle tegevusala on spordi harrastamine (27.03.2024 seisuga 1919). Need spordiorganisatsioonid, kes on praegu enda juurde loonud spordikooli seetõttu, et klientidele tulumaksuvabastuse võimalust pakkuda, ei peaks enam spordikooli pidama (võimalus jääb alles) ning need spordiorganisatsioonid, kes spordikooli loonud ei ole, saavad pakkuda tulumaksu tagastuse võimalust. Võttes arvesse organisatsioonide üldarvu Eestis, on sihtrühma suurus väike.

Muudatuse tulemusena olemasolevate spordikoolide arv tõenäoliselt väheneb. Samuti ei looda arvatavasti enam nii palju spordikooli juurde, kuid seejuures ei vähene spordihuvihariduse kättesaadavus. Seda seetõttu, et spordiklubid pakuvad samu teenuseid edasi samadele klientidele – kaob vaid vajadus spordiklubi juurde teha spordikool, et maksusoodustuse võimalust pakkuda. Samas ei takista muudatus olemasolevate spordikoolide tööd ning uusi spordikooli on võimalik juurde luua tulevikuski.

Mõju valdkond: **majanduslikud mõjud (konkurents, mõju organisatsiooni halduskoormusele)**

Mõju kirjeldus ja järelendus olulisuse kohta: Muudatus aitab võrdsustada konkurentsi, sest kaob nende spordiorganisatsioonide eelis, kes on spordiorganisatsiooni kõrvale loonud spordikooli, et pakkuda klientidele koolituskulude tagasisaamise võimalust.

Spordikooli asutanud spordiorganisatsioonidel halduskoormus väheneb. Kui spordiorganisatsioon otsustab spordikooli pidamise lõpetada, ei pea spordikooli asutanud organisatsioon enam igal aastal spordikooli andmeid EHIS-ile esitama.

Spordiorganisatsioonide, kes ei ole asutanud spordikooli, halduskoormus mõningal määral suureneb. Muudatuse jõustumisel peaksid spordiorganisatsioonid sarnaselt spordikoolidega esitama MTA-le deklaratsiooni kalendriaastal füüsiliste isikute tasutud tulumaksuseaduse §-s 26 nimetatud koolituskulude kohta vormil INF 3. Halduskoormus suureneb sihtgrupile vähe.

Mõju ulatus on väike. Eeltoodust lähtudes ei ole tegemist olulise mõjuga.

6.4.3. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: Haridus- ja Teadusministeerium

Mõju valdkonnad: **mõju kohaliku omavalitsuse asutuste töökorraldusele, kuludele ja tuludele**

Mõju kirjeldus ja järelendus olulisuse kohta: Muudatus vähendaks Haridus- ja Teadusministeeriumi töökoormust seoses uute spordikoolide õppekavade hindamisega, sest uusi spordikooli hakatakse looma vähem. Üht õppekava kinnitatakse kokku umbes kaks kuud ja sellega tegeleb üks töötaja. Ühe õppekava sisulisele hindamisele, kui kõik on korras, võib kuluda kolm kuni neli tundi. Seega ei ole spordikoolidega seotud õppekavade hindamise töökoormus Haridus- ja Teadusministeeriumi jaoks väga suur, kuid sellele võib ühel aastal kuluda nädalaid.

Mõju ulatus on väike. Eeltoodust lähtudes ei ole tegemist olulise mõjuga.

6.1.4. Muudatusest mõjutatud sihtrühm: Maksu- ja Tolliamet

Mõju valdkond: **mõju kohaliku omavalitsuse asutuste töökorraldusele, kuludele ja tuludele**

Mõju kirjeldus ja järelendus olulisuse kohta: MTA töömaht ei suurene, sest tööprotsessid on automatiseeritud. MTA-l on toimiv andmevahetus Eesti spordiregistriga, kus on tulumaksutagastusele kvalifitseeruvate spordiorganisatsioonide andmed, olemas.

Mõju ulatus on väike. Eeltoodust lähtudes ei ole tegemist olulise mõjuga.

6.5. Muud lahendamist vajavad üksikküsimused

6.5.1 Muudatuse kohaselt ei pea igal toetust taotleval spordiorganisatsioonil arengukava olema. Muudatusega väheneb toetuste eraldajate töökoormus, sest enam ei pea kõigi toetuse taotlejate puhul arengukava nõuet kontrollima. Spordiorganisatsioonide halduskoormus väheneb, sest enam ei pea igal toetust taotleval organisatsioonil arengukava olema. Väiksemate organisatsioonide jaoks oli arengukava nõue ebaproportsionaalne. Muudatusel rahaline mõju puudub.

6.5.2. Kõrvaldatakse ebavõrdsus ja luuakse Eesti Paralümpiakomiteele EOK-ga samaväärne võimalus sportlasi toetada. Antud muudatuse sihtrühm on väike, sest sportlaste arv, kellega on mõni spordiorganisatsioon sõlminud sportlaselepingu ja keda Eesti Paralümpiakomitee sooviks toetada, on maksimaalselt kümme. Väheneb spordiorganisatsioonide halduskoormus, sest Eesti

Paralümpiakomitee ei pea enam toetust eraldama sportlasega sportlaselepingu sõlminud spordiorganisatsioonile, vaid saab selle maksta otse sportlasele. Muudatus ei nõua riigieelarvest täiendavaid rahalisi vahendeid. Sportlasetoetust makstakse Eesti Paralümpiakomitee eelarvest.

6.5.3. Seaduses sätestatakse volitusnorm kultuuriministrile tiitlivõistlustel edukalt osalenud sportlaste ja treenerite premeerimise tingimuste kehtestamiseks. Samuti antakse kultuuriministrile võimalus sõlmida haldusülesande täitmiseks haldusleping rahvusliku olümpiakomiteega. Muudatusega tuuakse premeerimise tingimused seaduse alusel antava määruse tasandile ja antakse ministrile õigus selle haldusülesande täitmiseks sõlmida haldusleping rahvusliku olümpiakomiteega. EOK halduskoormus ei suurene, sest EOK juba premeerib tiitlivõistlustel medali võitnud sportlasi ja nende treenereid. Muudatus ei nõua ka täiendavaid rahalisi vahendeid riigieelarvest, sest need on praegu Kultuuriministeeriumi eelarves olemas.

6.5.4 Sportlasestipendiumi maksmise eelduseks olev avaliku konkursi läbiviimise nõue kaotatakse. Muudatusega antakse sportlasestipendiumi määramise õigus Eesti Olümpiakomiteele või Eesti Paralümpiakomiteele või nende liikmeks olevatele organisatsioonidele. Alates 2020. aastast on spordiorganisatsioonidel ja spordiklubidel olnud õigus määrata ja maksta sportlastele sportlasestipendiumi. Sportlasestipendiumi määramise ja maksmise tingimused on sätestatud spordiseaduse § 10¹. Neli aastat on näidanud, et sportlasestipendiumi sellisel kujul sätestamine on end õigustanud ja loonud spordi andmekogusse kantud spordiorganisatsioonidele ja spordikoolidele arusaadava, jälgitava ja vähem aja- ning töömahuka sportlasestipendiumi maksmise regulatsiooni. Selleks, et muuta sportlasestipendiumi määramise protsessi spordivaldkonnale veelgi efektiivsemaks ning vähendada nii spordivaldkonna organisatsioonide kui ka EMTA töökoormust nähakse eelnõuga ette avaliku konkursi väljakuulutamise nõude kaotamine. Sportlasestipendiumi määramise õigus seotakse Eesti Olümpiakomitee või Eesti Paralümpiakomitee liikmeks olemise ehk võrgustikku kuulumisega. Kehtima jäävad spordi andmekogusse kandmise nõue ja kõik teised §-s 10¹ sätestatud nõuded. Muudatus ei nõue riigieelarvest täiendavaid vahendeid.

Enam kui 35 aastaga välja arenenud spordiorganisatsioonide võrgustik, selle vertikaalne liikmelisus ja horisontaalne koostöö on olnud edukas ning annab kindlust, et spordiorganisatsioonid selles ühendavas võrgustikus on teadlikud, huvitatud ja pädevad otsustama stipendiumite andmisel ilma avaliku konkursikutseta, kus osalemine võib olla juhuslik. Sport ja spordi aluseks olev avatud konkurentsivõistlemine, samuti kui iga isiku pühendumine ning areng on mõõdetavad ja märgatavad. Iga spordiorganisatsioon on õppinud aru saama, keda oma põhikirjalistel eesmärkidel on otstarbekas motiveerida ning toetada.

Selle õiguse andmine rahvusliku olümpiakomitee või paralümpiakomitee liikmewõrgustikku kuuluvale organisatsioonile peab tagama valdkondliku ühishuvi, suurema kindlustunde ja parema valdkondliku järelevalve ning välistama võimalikud eksimused avalike konkursside korraldamisel.

Liikmewõrgustiku nõude rakendamist toetab ka senine praktika. 2023. a maksid sportlasestipendiume 90 organisatsiooni (33 spordiala), neist üks Eesti Olümpiakomitee, 16 spordialaliitu, 1 maakonna spordiliit, 3 spordiühendust ja 69 spordiklubi. Ainult 3 spordiklubi väljapool rahvusliku olümpiakomitee liikmewõrgustikku. 2024. a on senini sportlasestipendiume plaaninud maksta 76 organisatsiooni (28 spordiala), neist 11

spordialaliitu, 2 spordiühendust ja 63 spordiklubi. Ainult 3 spordiklubi väljapool rahvusliku olümpiakomitee liikmevõrgustikku.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Spordiorganisatsioonile laste ja noorte treeningu eest makstavale tasule tulumaksutagastuse võimaldamine eeldab infovahetust MTA ja spordi riikliku andmekogu vahel, aga selleks lisavahendeid riigieelarvest vaja ei ole, sest arendusi ei ole vaja teostada. Kuna luuakse tulumaksutagastuse võimalus spordiorganisatsioonides treenivate laste ja noorte vanematele, võib suureneda tagastatava tulumaksu maht. Kui lisanduks veel 27% lapsevanemaid, kelle lapsed käivad spordiklubides, võiks riigil jääda MTA hinnangul saamata kuni 1,3 mln eurot maksutulu.

Vabatahtliku spordikohtuniku hüvitise piirmäära tõstmisega riigile täiendavaid tulusid/kulusid ega tegevusi ei kaasne.

Dopinguvastaste reeglite täpsustamise ja toetuste tagasinõudmise muudatustega riigile täiendavaid tulusid, kulusid ega tegevusi ei kaasne. EOK, Eesti Paralümpiakomitee, spordiorganisatsioonid ja -koolid ning muud organisatsioonid, kes jagavad riigi eelarvest toetusi, preemiaid või stipendiumi spordialaste saavutuste eest, peavad vajaduse korral üle vaatama oma korrad, mille alusel nad raha edasi jagavad.

Spordiürituste korraldamise nõuete ajakohastamise tulemusena peavad KOV-id kontrollima oma spordiürituste ja/või avalike ürituste korraldamise loa andmise kordade nõuetele vastavust. Samuti peab seda oma vastavate kordade puhul tegema PPA.

8. Rakendusaktid

Seaduse vastuvõtmisel on vaja muuta kultuuriministri määrust „Riigieelarvest Kultuuriministeeriumile spordi toetamiseks eraldatud vahenditest antavate sporditoetuste liigid ning toetuse taotlemise, taotleja hindamise, toetuse määramise ja määramisest keeldumise tingimused ja kord“.

9. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub 2025. aasta 1. jaanuaril, välja arvatud § 1 punktid 12-18, mis jõustuvad 2025. aasta 1. aprillil.

Eelnõu väljatöötaja soov on, et lapsevanem saab 2025. aastal tuludeklaratsiooni täites maksustamisperioodi tulust maha arvata 2024. aastal lapse treeningute eest tasutud kulud.

Pikem jõustumine on ette nähtud spordiürituste korraldamise nõuete osas, et KOV-idel oleks piisav aeg analüüsida, kas on vaja muuta ka korrakaitseaduse alusel kehtestatud avalike ürituste korraldamise ja pidamise reegleid.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu ettevalmistamisele eelnes VTK koostamine. VTK kooskõlastasid märkustega Haridus- ja Teadusministeerium, Justiitsministeerium, Siseministeerium, Rahandusministeerium ja Eesti Linnade ja Valdade Liit. Eelnõu kohta avaldasid arvamust Maksu- ja Tolliamet, Päästeamet, Eesti Antidoping ja Spordieetika SA, Spordikoolituse ja -Teabe SA, Eesti Olümpiakomitee, Eesti Paralümpiakomitee, Eesti Laskurliit, Eesti Saalihoki Liit, Eesti Jäähokiliit, Eesti Käsipalliliit, Eesti Firmaspordi Liit MTÜ, Eesti Mootorrattaspordi Föderatsioon ja Eesti Karate Föderatsioon. Esitatud märkused ja ettepanekud koos Kultuuriministeeriumi selgitustega on kajastatud seletuskirjale lisatud kooskõlastustabelis.

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Haridus- ja Teadusministeeriumile, Justiitsministeeriumile, Rahandusministeeriumile, Siseministeeriumile, Maksu- ja Tolliametile, Politsei- ja Piirivalveametile, Päästeametile, Eesti Linnade ja Valdade Liidule ning arvamuse avaldamiseks Eesti Olümpiakomiteele, Eesti Paralümpiakomiteele, spordiorganisatsioonidele, Spordikoolituse ja -Teabe SA-le ning Eesti Antidoping ja Spordieetika SA-le.

Maksu- ja Tolliamet, Eesti Olümpiakomitee, Spordikoolituse ja -Teabe SA, Eesti Antidoping ja Spordieetika SA, Eesti Firmaspordi Liit kooskõlastasid eelnõu märkusteta.

Haridus- ja Teadusministeeriumi, Justiitsministeerium, Rahandusministeerium, Siseministeerium, Eesti Linnade- ja Valdade Liit, Eesti Paralümpiakomitee ja Eesti Kergejõustikuliit kooskõlastasid eelnõu märkustega. Märkustega arvestamise ja mittearvestamise tabel on seletuskirja lisa nr 1.